अर्हम्

॥ श्रीमल्लिनाथचरितान्तर्गतदानादिविषयाः कथाः ॥

शान्तमूर्ति श्रीमद्मुनिमहाराजश्रीगुलाबविजयशिष्य–तपस्विमुनिमहाराज-
श्रीमंगलविजयसदुपदेशतः

द्रव्यसहायकः—
गांधी गुलाबचंद दलसुख (लुणावाडा) रू. ५०)
लुणावाडा–बजारना उपाश्रयना खातामांथी रू. १२५)

वि. सं. १९९५

"श्रीशारदामुद्रणालये" तदधिपतिना श्रावकहर्षचन्द्रात्मजेन पण्डितभगवानदासेन
मुद्रितम्, खारुनगेट, भद्र–अमदावाद

अर्हम्

श्रीमल्लिनाथचरितान्तर्गतदानादिविषया कथाः ॥

अथ प्रहृष्टसर्वाङ्गः कृतस्नानादिमङ्गलः । सहस्रवाह्यां शिबिकामारुरोह बलो नृपः ॥१॥ ददानो विधिवद् दानं भावशुद्धया विशुद्धधीः । उपेत्योपवनं तस्या उत्ततार भवादिव ॥२॥ उज्झाञ्चकार निःशेषं नेपथ्यादि स्वमोहवत् । श्रीरत्नचन्द्रपादाब्जं ववन्दे मोदमेदुरः ॥३॥ सामायिकमहामन्त्रं सत्रं निर्वाणसंपदाम् । राजर्षिर्गुरुवक्त्रेणोच्चचार प्रकटाक्षरम् ॥४॥ विविधाभिग्रहग्राही निगृहीतकुवासनः । अनगारः शमागारो निर्निदानतपःपरः ॥५॥ विधिवत् पालयित्वाऽथ सुचिरं संयमं यमी । जित्वा कर्माणि राजर्षिर्लेभे निर्वाणसंपदम् ॥६॥ (युग्मम्) महाबलनरेन्द्रेण सिंहस्वप्नेन सूचितः । कमलश्रीमहादेव्यामुदपादि शरीरजः ॥७॥ भविष्यद्बलभद्रत्वादिति ध्यात्वेव भूभुजा । बलभद्राभिधानेनाऽऽहूतः प्रेमकिरा गिरा ॥८॥ अन्यदा बहिरुद्याने चञ्चच्चम्पकचारुणि । वरधर्माभिधः सूरिर्भगवान् समवासरत् ॥९॥ तदाऽऽगमनमङ्गल्यमाकर्ण्याऽऽरामपालकात् । यथेच्छं पीतपीयूषगण्डूष इव सोऽहृषत् ॥१०॥ तं नमस्कर्तुमुर्वीशश्चचालाऽचलमानसः । पिदधानो वरच्छत्रैर्[1]दिवं हंसगणै-

[1] नवच्छत्रैरिति पाठान्तरम् ।

रिव ॥११॥ दन्तावलैर्लोलद्दामैरभ्रमूवल्लभायितैः। तुरङ्गैश्चापि मार्तण्डरथादपहृतैरिव ॥१२॥ रथैः श्रोत्रपथाऽध्वन्य-चारुचीत्कारबन्धुरैः। अनन्तैर्भक्तसामन्तैः समन्तात् परिवारितः ॥१३॥ भूचरस्वर्वधूभ्रान्तिप्रदवारपुरन्ध्रिभिः। चामरै रत्नखचितैर्वीज्यमानः पदे पदे ॥१४॥ बन्दिभोगावलीपाठस्पर्धाप्रसृमरैरिव। नादैर्मङ्गलतूर्याणां पिदधत् रोदसीतलम् ॥१५॥ धर्मातन्त्रैर्वृतो मित्रैः षड्भिर्लक्ष्मीविकस्वरैः। पदातिभिश्च पारीन्द्रप्रौढविक्रमविश्रुतैः ॥१६॥ गजेन्द्रस्कन्धमारूढः प्रौढप्रसृतभावनः। तदुद्यानमथ प्राप नन्दनं वासवो यथा ॥१७॥ (सप्तभिः कुलकम्) दूरादेवाऽवनीनाथः करिस्कन्धाद् महादिव। उत्तीर्य राजचिह्नानि पश्चाऽमुञ्चत् समाहितः ॥१८॥ क्रोधान्धकारमार्तण्डं मानाऽचलपविप्रभम्। मायावल्लीतुषाराभं लोभाऽम्भोधिघटोद्भवम् ॥१९॥ आरामं साम्यवल्लीनामभिरामं महाव्रतैः। आत्मारामं महासत्त्वं मुक्तरामं विरागतः ॥२०॥ लब्धिरत्नाकरं श्रीमज्जिनधर्ममिवाऽङ्गिनम्। वरधर्माख्यमाचार्यमद्राक्षीत् क्षितिनायकः ॥२१॥ (त्रिभिर्विशेषकम्) अथ प्रदक्षिणीकृत्य मुनिनाथं जिनेन्द्रवत्। पुलकच्छद्मना बिभ्रद् भक्तिं मूर्ता ननाम तम् ॥२२॥ कांश्चित् पद्मासनाऽऽसीनान् कांश्चिद् वज्रासनस्थितान् कांश्चिद् वीरासनस्थांश्च कांश्चन बर्हणाश्रितान् ॥२३॥ कांश्चिद् भद्रासनासीनान् कांश्चिद् दण्डासनाश्रितान्। कायोत्सर्गस्थितान् कांश्चिद् कांश्चिद् हंसासनश्रितान्। कांश्चन शीलाङ्गरथपरावर्तनतत्परान्। कांश्चिदक्षैर्विनिक्षिप्तैर्भङ्गान् गणयतो भृशम् ॥२५॥ कालानुष्ठाननिष्ठांस्तांस्तन्वानान् बहुशोऽपि कान्। सिद्धान्तवाचिकाः कांश्चित् कु-

१ मूर्ध्नेत्यपि।

र्णान् परया मुदा ॥२६॥ पात्रलेपपरान् कांश्चित् कांश्चिद् मौनमुपागतान्। शैक्षान् शिक्षयतः कांश्चित् कांश्चन पठतः पदः ॥२७॥ कांश्चित् कर्मप्रकृत्यादिविचारग्रन्थनिर्णयम्। कुर्वाणांश्चूर्णिभाष्यादेः पदव्याख्याप्रकाशनैः ॥ ॥२८॥ कांश्चित् प्रकरणान्युच्चैर्नूतनानि प्रकुर्वतः। वन्द्यान् ववन्दे निर्ग्रन्थांस्त्रिविधं काश्यपीपतिः ॥२९॥ (अष्टभिः कुलकम्) अथोपेत्य वनं सूरिं प्रणम्य प्रमदान्वितः। मित्रैः साकमुपाविक्षत् चक्रे च विनयाञ्जलिम् ॥३०॥ अथो दन्तांशुभिः शुभ्रैर्ज्योत्स्नाव्यतिकरैरिव। सौधवच्छुभ्रयन् भव्यानुवाचेदं महामुनिः ॥३१॥ चतुर्गतिकसंसारक्षारवारांनिधाविव। पोतोपमानाश्चत्वारो धर्मा दानादिका अमी ॥३२॥ तेषां मध्याद् दानधर्मः पृथक्कृत्य वितन्यते। यः सिषेवे जिनाधीशैरावर्षं हर्षवर्षिभिः ॥३३॥ सर्वेषामपि जीवानां देहः सुकृतसाधनः। पुद्गलैः स तु निष्पन्न आहाररससंभवैः ॥३४॥ आहारैः प्राशुकैर्ये तु दानं ददति साधवे। ते सौख्यभाजिनो राजन्! भवन्ति जिनदत्तवत्॥३५॥ तथाहि पुष्करद्वीपे पुरी चन्द्रकलाह्वया। अभिधानविधानाभ्यां तत्र राजा परन्तपः ॥३६॥ तस्य सोभायशोवत्यौ हरस्येवाऽद्रिजह्नुजे। अमेयरूपलावण्ये पट्टदेव्यौ बभूवतुः ॥३७॥ पद्मशेखर आद्यायाः सोमायाः सूर इत्यपि। विमातृजावपि प्रीत्या तौ पुत्रौ युग्मजातवत् ॥३८॥ युगपज्जाग्रतोस्तुल्यहर्षयोस्तुल्यशोकयोः। आजन्माऽजायत प्रीतिरेतयोर्नेत्रयोरिव ॥३९॥ अन्येद्युः सोमयाऽध्यायि सपत्नीजेऽत्र जीवति। कथं मामकपुत्रस्य राज्यं सूरस्य संभवि ? ॥४०॥ सापत्नेयश्च रोगश्च नोपेक्ष्यौ हितमिच्छता। मूलादेवं समुच्छेद्यौ विषवृक्षाविवोद्गतौ ॥४१॥ विचिन्त्येति महादेवी सोमाऽलीकप्रकोपना। वासागारे निलीयाऽस्थाद् मेघच्छन्ने-

न्दुकान्तिवत् ॥४२॥ प्रमादवशतो भ्रष्टविद्यां विद्याधरीमिव। सोमां वीक्ष्य नृपोऽप्यूचे प्रेममन्थरया गिरा ॥४३॥
उत्तरायणतिग्मांशुबिम्बवद् वदनं तव। गततेजः कथं जातं सोमे! सोमवरानने!? ॥४४॥ तवाज्ञाखण्डनं मो-
हाद् माहशेन विनिर्मितम्?। यदेवं कोपसंस्त्याये मोहभित्तिघने स्थिता ॥४५॥ अथाऽभ्युवाच भूपालं सोमा
श्यामास्यमण्डला। चित्तेन धर्तुं नो वक्तुं शक्यते यत् तदाऽभवत् ॥४६॥ अथो निर्बन्धतः पृष्टा दत्त्वोच्चैः शप-
थावलीम्। हृतनिःशेषसारेव साऽप्यूचे गद्गदाक्षरम् ॥४७॥ तव वल्लभपुत्रेण पद्माख्येन स्मरान्धतः। अभ्य-
र्थिता कृतस्नेहं प्रदोषे कुलरेणुना ॥४८॥ निशम्येदं महीपालः कोपाटोपं विनिर्ममौ। युक्तियुक्तं वचो नैतदवि-
चार्येति चेतसा ॥४९॥ आहूय चण्डनामानमङ्गरक्षं निशागमे। मारणीयो नवैर्मारैर्भवता पद्मशेखरः ॥५०॥
इत्यादेशं नृपो दत्त्वा त्यक्तोद्गारमिव क्रुधम्। सौख्यभागी बभूवाशु कोपान्धानां कुतो मतिः? ॥५१॥ चण्डा-
ङ्गरक्षकः सोऽथ लब्ध्वाऽऽदेशं सुदुःश्रवम्। विजने कथयामास पद्मस्य पुरतोऽखिलम् ॥५२॥ अश्रद्धेयमिदं श्रुत्वा
कुमारो ह्यचिन्तयत्। अप्रसादः कुतस्तातपादैर्मम विनिर्ममे? ॥५३॥ पप्रच्छ चण्डमुर्वीशनन्दनः किमु कार-
णम्?। भवानाकारभावज्ञो दैवज्ञ इव वर्तते ॥५४॥ चण्डोऽवदद् विमातुस्ते मन्ये कपटनाटकम्। नृपेङ्गितात्,
क्रियातत्त्वं प्रत्ययादिव पण्डितः ॥५५॥ ततोऽनया स्फुटं कृत्वा कूटं किञ्चित् कठोरया। व्यामोहितो महीपाल-
श्छाया लेखनया यथा। ५६॥ जगन्मोहनिदानाय दुर्लक्षाय बुधैरपि। विवेकिजनमुक्ताय स्त्रीवृत्ताय नमोनमः
॥५७॥ सुस्नेहपात्रसंस्थायिदीप्रा दीपशिखा यथा। मलिनी तनुते लोललोचना निजमाश्रयम् ॥५८॥ एवं विभाव्य

शुद्धात्मा विमुच्य नगरं निजम्। उत्तराशामुत्तराशः प्रतस्थे पद्मशेखरः ॥५९॥ व्याधव्याहतसारङ्गशून्यभ्राम्यन्मृगीकुलाम्। विलोक्यमानपारीन्द्रपादां पांशुलभूमिषु ॥६०॥ नाहलैर्बद्धगोष्ठीकैर्भुज्यमानपशुव्रजाम्। बंभ्रम्यमाणनिस्त्रासयोगिनीशतसंकुलाम् ॥६१॥ कापालिकजनारब्धघोरमन्त्रप्रसादनाम्। निशम्यमानशार्दूलक्रूरफुत्कारदारुणाम् ॥६२॥ भववद् विपुलाकारां प्रेतभर्तुः प्रियामिव। दिनैः कतिपयैः पद्म आपपात महाटवीम् ॥ (चतुर्भिः कलापकम्) इतश्च पन्नगः कोऽपि नीचैःकृतमहाफणः। दैवदग्ध इव श्यामो ददृशे तेन मार्गगः ॥६४॥ मन्दं मन्दं जगादाऽसाविति मानुष्यभाषया। कुमारवर! मां पाथस्तृषार्तं पाययाऽधुना ॥६५॥ अन्यथा मम जीवद्धुः शोषं यास्यति सत्वरम्। खिन्नेषु दुःखितेषूच्चैर्महात्मानः कृपापराः ॥६६॥ पश्चात् तव करिष्यामि परामुपकृतिं सखे!। विस्मरिष्यसि न त्वं मां मनस्याऽऽहितया यया ॥६७॥ ततः कुमारः संप्राप्य नीरं तीरवतीभवम्। पन्नगं पाययामास नलिनीनालचर्यया ॥६८॥ अथाभवदसौ वेगाद् दिव्यरूपधरो नरः। दधानः करराजीवे चारु काञ्चनपङ्कजम् ॥६९॥ आहत्य करपादेन पद्मोऽसौ वामनीकृतः। अहो! तस्योपकारस्योपकृतं तेन पापिना ॥७०॥ अहो! अस्य कठोरत्वं कुलिशेनेव निर्मितम्। अहो! अस्य द्विजिह्वत्वं यथार्थमिव लक्ष्यते ॥ ॥७१॥ विमृश्येत्यचलत् पद्म उत्तरां प्रति सत्वरम्। इतश्चैक्षिष्ट निश्छिद्रां रजोराजीं प्रसर्पिणीम् ॥७२॥ शृणोति स्म तुरङ्गाणां स्फुरत्खुरपुटारवम्। जयश्रीकरकेयूरतारठात्कारसुन्दरम् ॥७३॥ अस्त्राणि दीप्यमानानि दिवाकर-

१ नाहलः—म्लेच्छजातिविशेषः।

करोत्करैः। दृष्टवानवनीनाथसूनुः सौर्यगृहा इव ॥७४॥ उपलक्ष्य स्वकीयं तद् बलं बलवदाकुलम्। अपृच्छत् सादिनं कञ्चिद् नामतः प्रकटाक्षरम् ॥७५॥ अथाऽसौ न्यगदच्चन्द्रकलायां पुरि भूपतिः। परन्तपः सुतस्तस्य पद्मशेखरनामकः ॥७६॥ मर्यादास्तम्भमुन्मूल्य महान् मत्त इव द्विपः। देवीं यशोमतीं कामात् प्रार्थयामास पद्मकः ॥७७॥ अग्राह्यनामा नष्टः स चण्डकादङ्गरक्षकात्। तस्मादिदं बलं भद्र! प्रेषितं दिक्षु सर्वतः ॥७८॥ अन्यच्च मामकं नाम कथं विज्ञातवानसि ?। पद्मोऽप्युवाच त्वद्वस्त्राञ्चलाऽक्षरविलोकनात् ॥७९॥ ततः पद्मो महाटव्या निःससार भवादिव। भुजङ्गकृतखर्वत्वं चिन्तयन् जीवनौषधम् ॥८०॥ तस्या विनिर्गतः पद्मः प्राप शोभापुरं पुरम्। इतश्च चण्डो मार्तण्डो नभोमध्यं व्यगाहत ॥८१॥ नखम्पचासु धूलीषु दुःसञ्चारेषु वर्त्मसु। विश्राणेष्विव निक्षिप्तकारीषानलविभ्रमम् ॥८२॥ हर्षादध्ययनस्थानाद् गृहीत्वा पुस्तिकावलीम्। बठरच्छात्रवर्गे-षूत्तिष्ठत्सु निजकासनात् ॥८३॥ मार्गश्रमपरिश्रान्तः क्षुधाक्षामकडेवरः। सुष्वाप सहकारस्य च्छायायां पद्म-शेखरः ॥८४॥ इतश्चागत्य तत्पादाङ्गुष्ठं चञ्चन्नखप्रभम्। अचालयत् कराग्रेण नरः कश्चिद् महामनाः ॥८५॥ अथ निद्रां परित्यज्योपाविक्षत् पद्मशेखरः। कस्त्वं भवान् कथं निद्राविद्रावणपरोऽसि मे ? ॥८६॥ सोऽप्युवाच महाभाग! पुरं शोभापुराभिधम्। अत्रास्ति भूपतिः सोमः सोमान्वयविभूषणम् ॥८७॥ तस्याहं सचिवाधीशः सुबुद्धिर्नाम सन्मते!। मम राज्यभरं राजा न्यस्तवान् धुर्यवच्चिरम् ॥८८॥ भद्र! सोमनृपो देवादाक्रान्तोऽस्ति रुजा भृशम्। यत्र मन्त्र इवाऽकर्णे निष्फला औषधक्रियाः ॥८९॥ चिकित्स्यनृपव्याधिवीक्षणाच्चिन्तयाऽऽ-

कुलः। अहं निर्गमयामास दिनं संवत्सरोपमम् ॥९०॥ निशायामद्य निद्राणे मयि काचन देवता। एवमादेशयामास मा मा चिन्तातुरो भव ॥९१॥ यः प्रातः सहकारस्य च्छायायां मार्गखेदतः। शयितं वीक्षसे राज्ये तं भद्र! विनिवेशयेः ॥९२॥ पद्मशेखर इत्यस्य नाम स्थाममनोहरम्। यस्माद् राज्यश्रियो वृद्धिः संभविष्यति निश्चितम् ॥९३॥ सत्याकर्तुमहं मन्ये भवदागमनोत्सवः। समायातोऽसि नो भाग्यैः पाहि राज्यमखण्डितम् ॥ ॥९४॥ ततः पद्मो निजं दृष्ट्वा वपुर्नैसर्गिकाकृति। अचिन्तयदहो! कीदृक् पुण्योदयविजृम्भितम्? ॥९५॥ अथ राज्येऽसकौ न्यस्तो भूपोऽभूत् पद्मशेखरः। पुण्यानि सहचारीणि विदेशेऽपि महात्मनाम् ॥९६॥ इतश्च तत्रैव पुरे परकर्मोपजीवकः। महोदराख्यया ख्यातः समभूत् कुलपुत्रकः ॥९७॥ विज्ञातनिष्फलोपायोऽसुकृताद्दैन्यमावहन्। उपवासान् वितन्वानः पद्मदेव्याः पुरोऽपतत् ॥९८॥ महाशक्त्योपवासेषु कृतेषु निशि देवता। प्रादुरासीत् पुरस्तस्य दीप्यमाना तनुद्युता ॥९९॥ वरं वृणु महाभाग! तुष्टाऽहं तव साहसात्। सुस्वप्नेक्षणवद् मोघं नास्माकं दर्शनं यतः ॥१००॥ यदि तुष्टाऽसि पद्मेशे! स्वर्णलक्षं प्रयच्छ मे। अन्यथा मम वाञ्छाद्रुर्गतमूलः पतिष्यति ॥१०१॥ स्मित्वा पद्मेश्वरी प्रोचे स्वर्णलक्षं न संनिधौ। ममास्ति भद्र! किन्तूचैरुपायं दर्शयामि ते ॥ ॥१०२॥ अथाभ्यधादसौ देवीमुपायं प्रकटीकुरु। न किं कलान्तराकृष्टाद् वित्ताद् वित्तमुपार्ज्यते? ॥१०३॥ गृहाण पुरुषाकारं नरं मृत्स्नामयं तनु। दारिद्र्यमस्य नामेति दुःस्थितादयितान्वितम् ॥१०४॥ स्मित्वा स्मित्वाऽवददसौ देवि! प्रणतवत्सले!। दारिद्र्यस्य प्रसादेन प्राप्त एतादृशीं दशाम् ॥१०५॥ अनेन निधनेनेव न मे कार्यं कदाचन।

यास्यामि निजसंस्त्यायं लाभो मम तपस्यभूत् ॥१०६॥ पुनरप्यवदद् देवी कश्चिदेनं विनिश्चितम्। ग्रहीता स्वर्णलक्षेण दधानः सत्त्वमद्भुतम् ॥१०७॥ नो चेत् तुभ्यं प्रदास्यामि स्वर्णलक्षमसंशयम्। पुत्रस्येव तवानेन न कुर्वे विप्रतारणम् ॥१०८॥ आदेशप्रमितिर्मेऽस्तु निगद्येति स पूरुषः। दारिद्र्यपुरुषं मूर्ध्नि न्यस्याऽस्माद् निरगाद् नरः ॥१०९॥ किमिदं लभ्यते भद्र! पृष्टे सति पुरीजने। दारिद्र्यं स्वर्णलक्षेण प्राप्यते दयितान्वितम् ॥ ॥११०॥ हा! पाप! पाप! हा! तापकारणं सुखवारणम्। गृहीतं किमिदं गाढक्रोशायैतत् क्रयाणकम्? ॥१११॥ इत्थं पौरजनोद्गीर्णं शृण्वानो वाक्यताण्डवम्। पर्यभ्राम्यदसौ पुर्यां भूतार्त इव सर्वतः ॥११२॥ परिभ्राम्यन् परिभ्राम्यन् राजसौधमसौ गतः। इतश्च तं गवाक्षस्थो वीक्षाञ्चक्रे क्षितीश्वरः ॥११३॥ तमाश्वाकारयामास मूर्तंव्यसनचक्रवत्। सोऽप्यागत्य प्रणत्यैनं बभाषे योजिताञ्जलिः ॥११४॥ देवैतद् देवतादत्तं दारिद्र्यं पुरुषाकृति। न केनापि गृहीतं तद् दधता सत्त्वमद्भुतम् ॥११५॥ अस्मिन् सत्त्वविनिर्मुक्ता वसन्ति पुरवासिनः। असात्त्विकं पुरं सर्वमिदं स्वामिन्! त्वया विना ॥११६॥ इत्थं तस्य वचः श्रुत्वा बभाषे नरपुङ्गवः। अर्पयाऽमुं गृहाण त्वं स्वर्णलक्षं निजं यथा ॥११७॥ गृहीते सति दारिद्र्यपुरुषे धरणीभुजा। तद्भयादिव मार्तण्डो ययौ पश्चिमभूधरम् ॥११८॥ दौर्भाग्यमिव दारिद्र्ये प्रससार तमस्ततिः। दूराद् ध्वस्तो दृगालोकः साधुवाद इव द्रुतम् ॥११९॥ इतश्च स्मेरराजीवं दधाना करपद्मयोः। लक्ष्मीः प्रादुरभूदग्रे पुण्यक्षीराम्बुधेः सुता ॥१२०॥ देव! यस्मिन्नयं भद्रः सुखं खेलति कौतुकी। अहं तत्र न तिष्ठामि सतीव गणिकौकसि ॥१२१॥ अहो! विदधताङ्गेऽहं सत्य

आभानकः कृतः। ऊर्णायुः प्रज्वलंस्तार्णपार्णोकसि निविक्षिपन् ॥१२२॥ कार्यं किमपि नो कार्यमविचार्य विच-
क्षणैः। प्रत्यक्षेणाऽनुमानेन परीक्षा च विधीयते ॥१२३॥ अविचार्य कृते कार्ये पश्चाद् बुद्धिविचारणम्। सेतु-
बन्धनवद् धिग् धिग् गतपाथसि भूयसि ॥१२४॥ इत्थमुक्त्वाऽथ देवी श्रीर्निर्ययौ राजवेश्मनः। इतश्चागाद् नरः
कोऽपि पुरस्तात् पृथिवीपतेः ॥१२५॥ अथाभ्युवाच भूपालः कस्त्वं कस्मात् समागतः?। सोऽप्यूचे देव! दानाख्यं
पुरुषं मां विचिन्तयेः ॥१२६॥ यत्र लक्ष्मीवरस्थानं तनुते सुकृतोदयात्। प्रायशस्तत्र तिष्ठामि मराल इव मानसे॥
॥१२७॥ चिरं स्थितस्तवावासे प्राप्तं लक्ष्मीफलं मया। यास्यामो वयमेतर्हि स्वस्ति तुभ्यं महात्मने ॥१२८॥
इत्थं दाननरो भूपं प्रत्युक्त्वाऽथ श्रियं प्रति। चलितो दत्तसंकेत इव राजनिकेतनात् ॥१२९॥ इतश्चागाद् नर-
स्तद्वत् पुरतः पृथिवीभुजः। देव! त्वं विद्धि मां श्लोकनामानं वेगवत्तरम् ॥१३०॥ लक्ष्मीलताफलं यत्र देव!
दानं विजृम्भते। तत्राहं सततं कुर्वेऽवस्थानं गुणवद्धवत् ॥१३१॥ तूष्णींभाजि महीनाथे श्लोकनामा नरः क्ष-
णात्। तत्पादाभ्यामचलत्(स)तदाहूत इवोच्चकैः ॥१३२॥ इतश्च चण्डकोदण्डं दोर्दण्डे कलयन् कलम्। प्रादुर्बभूव
मनुजः कोऽपि कार्तस्वराकृतिः ॥१३३॥ कस्त्वं भवसि भूपेन पृष्टे सति महात्मना?। सोऽभाषिष्ट वचश्चारु
रूप्यघर्घरनिस्वनः ॥१३४॥ भूपते! सत्त्वनामानं मां विद्धि नररूपिणम्। श्रियं प्रति प्रयाताऽस्मि न स्थास्यामि
तवान्तिके ॥१३५॥ विहस्येत्यगदद् राजा त्वां समुद्दिश्य चित्तगम्। गृहीतमिदमुद्दामं दारिद्र्यं दयितान्वितम्
॥१३६॥ श्रीर्यातु यातु दानं च यातु श्लोकोऽपि लोकतः। न ते गमनमाजीवमनुमन्यामहे वयम् ॥१३७॥ सर्वेऽप्य-

थीस्त्वयि सति प्राप्यन्ते पाणिपङ्कजे । न नरस्त्वां विना भाति वक्ता निर्लक्षणो यथा ॥१३८॥ अर्थास्तावद् गुणास्तावत् तावत् कीर्तिः समुज्ज्वला । यावत् खेलसि सत्त्व ! त्वं चित्तपत्तनमध्यगः ॥१३९॥ निशम्येदमुवाचाथ सत्त्वनामा महामतिः । देव ! स्थास्यामि यौष्माकगुणसंबन्धबद्धधीः ॥१४०॥ इतोऽभाणि श्रिया देव्या हंहो ! दान ! नरोत्तम ! । नैवाद्यापि समायाति सत्त्वनामा महाबलः ॥१४१॥ वयमेकाकिनः सर्वे तमेकं पुरुषं विना । लोचनं हि विना सर्वमङ्गोपाङ्गं हि पङ्गुवत् ॥१४२॥ ततो दाननरोऽचालीदाह्वातुं सत्त्वपूरुषम् । नृपपार्श्वं समागत्य दृष्ट्वाऽमुं तत्र संस्थितः ॥१४३॥ अनायाते नरे दाने दध्यौ लक्ष्मीः स्वचेतसि । बन्दिग्राहेण मां कश्चिद् ग्रहीता गतयामिकाम् ॥१४४॥ अथ श्लोकेन सा साकं समागत्य नृपाग्रतः । उवाच देवी भूपालं दीप्यमाना रदद्युता ॥ ॥१४५॥ देवाऽहं पद्मदेव्यस्मि त्वत्पुरद्वारवासिनी । मत्सखी चन्द्रभागाऽस्ति चन्द्रज्योत्स्नेव निर्मला ॥१४६॥ तयाऽभाणि विहस्येदं तव नव्यस्य भूपतेः । किं यदस्तितरां सत्त्वं राज्यश्रीप्रतिभूनिभम् ? ॥१४७॥ ततो दारिद्र्यनामाऽयं मया चक्रेतरां नरः । तव सत्त्वपरीक्षायै महासत्त्वशिरोमणेः ॥१४८॥ वरं वृणु महाभाग ! तुष्टाऽह तव साहसात् । अथोवाच नृपो देवि ! हृषिताऽसि यदि स्फुटम् ॥१४९॥ शत्रोरमारकं राज्यलक्ष्मीवृद्धिनिबन्धनम् । वरं प्रयच्छ मे देवि ! यदि तुष्टाऽसि सत्यतः ॥१५०॥ अथ तस्मै ददौ देवी दिव्यरत्नं स्फुरत्प्रभम् । अस्मिन् बद्धे धनुर्दण्डे निद्रात्यरिबलं रणे ॥१५१॥ अथो तिरोदधे देवी तत्सत्त्वालोकविस्मिता । राजाऽपि नितरां दधे परमामोदसंपदम् ॥१५२॥ अथान्येद्युर्यशो नाम दूत एत्य व्यजिज्ञपत् । देव ! चन्द्रकलापुर्यां भूमीनाथः परन्तपः

॥१५३॥ तस्य सोमाङ्गभूः सूरः पद्मो यशोमतीभवः । भुजाविव समप्राणावभूतां तनुसंभवौ ॥१५४॥ कैतवेन विनिक्षिप्तः सो मया पद्मशेखरः । तद्वियोगेन भूपालः परलोकमुपेयिवान् ॥१५५॥ बभूव तत्पदस्वामी सूरः सोमान्वसमुद्भवः । सोऽपि त्वद्देशभागेषु समागाच्च युयुत्सया ॥१५६॥ सहजं कृत्रिमं वापि यत्तु वैरं समं मया । तदहं वेद्मि नः स्वामिन् ! गूढमन्त्रः स भूपतिः ॥१५७॥ सोऽयं भवानिवाऽऽकृत्या लक्ष्यतेऽलक्ष्यतेजसा । युवयोर्न तिलेनापि भेदः क्षीराम्बुनोरिव ॥१५८॥ तत्क्षणं कणिकागुप्यद्गुर्वादिभिरनेकशः । व्यानशे नगरीबाह्यप्रदेशोऽङ्गीव कर्मभिः ॥१५९॥ बभूवुर्मण्डलाधीशाः सर्वसन्नहनोद्यताः । जहृषुर्वीरभोगीणबाहवो बाहुसंभवाः ॥१६०॥ विन्ध्याद्रिभूरिवाऽऽभाति निर्यद्भिर्भूमतङ्गजैः । हयैश्च सिन्धुबाह्लीकाऽऽकरनिर्मितवद् भृशम् ॥१६१॥ सुषमाकालजातैर्वा पत्तिभिश्च पदे पदे । रथैरनेकनिष्पन्नप्रद्योतनरथैरिव ॥१६२॥ प्रयाणैरुत्प्रयाणैश्च बहुभिः पद्मशेखरः । स्वकीयदेशसीमस्थः समभूद् भूरिसैन्यवान् ॥१६३॥ सूरोऽपि निकटीभूय तस्थिवान् बलमेदुरः । आवाससंस्थया बिभ्रत् सार्वभौमबलश्रियम् ॥१६४॥ संजग्माते क्रमेणाऽथ सेनाम्भोधी महारयौ । स्वनत्समरतूर्यालीगम्भीररवभीषणौ ॥१६५॥ गजा गजैरयुध्यन्त योधा योधै रथा रथैः । दन्तादन्ति खड्गाखड्गि तुण्डातुण्डि यथाक्रमम् ॥१६६॥ रजोराज्याऽम्बरे छन्ने घण्टानादैर्महागजाः । सुभटैरन्वमीयन्त प्रोद्गारैरिव भोजनम् ॥१६७॥ मुद्गरैः केऽपि पात्यन्ते पवनैरिव पादपाः । अधावन् केचनोदग्रा उद्दन्ता इव दन्तिनः ॥१६८॥ पद्मशेखरभूपालबलं निर्बलतां गतम् । सूरभूमीपतेः सैन्यसन्निपातेन सर्पता ॥१६९॥ दत्तं देवतया रत्नं कोदण्डे

पद्मशेखरः । ध्वान्ताधायि परबले वंशे ध्वजमिवादधे ॥१७०॥ अथाऽवष्टभ्य कोदण्डे स्वदोर्दण्ड इवाऽर्पिते । निद्रान्ति स्म भटाः सौमाश्चिरं श्रान्ताऽध्वगा इव ॥१७१॥ केचिद् रथेषु रथिनस्तल्पेषु रचितेष्विव । प्रसार्य चरणद्वन्द्वं शेरते स्म रणाङ्गणे ॥१७२॥ केषां पाणितलादस्त्रं ह्रियेव गलितं ततः । पूर्वाधीतं यथा शास्त्रमिव स्मरणवर्जनात् ॥१७३॥ तुरगा अपि निद्रान्ति किञ्चिन्मीलितलोचनाः । ऊर्ध्वस्था नवमुद्गानां स्वेच्छया खादनादिव ॥१७४॥ अथो पद्ममहीपालो नियम्य निजबान्धवम् । सूरं निजे रथे न्यस्यद् गुम्फेऽर्थमिव सत्कविः ॥१७५॥ कोदण्डाद् देवतारत्नमुद्दध्रे पद्मशेखरः । सुप्तोत्थिता इव भटा बभूवुः सूरसेविनः ॥१७६॥ जितकाशी नृपः पद्म आसाद्य विषयं निजम् । पुरीं चन्द्रकलां प्राप प्रतापजितभाःपतिः ॥१७७॥ परन्तप इव प्राज्यं राज्यं प्रबलविक्रमः । आससाद पुरं चापि स त्वरितबलान्वितः ॥१७८॥ अन्येद्युः कोऽपि निर्ग्रन्थो ग्रन्थवद्वर्णभास्वरः । सत्तत्त्वः सज्जनानन्दी पूर्वं हि समवासरत् ॥१७९॥ तं वन्दितुं महीनाथः सनाथः परया मुदा । अगादुपवने तस्मिन् महामुनिपवित्रिते ॥१८०॥ प्रणम्य परया भक्त्या सुखासीने क्षितीश्वरे । महामुनिरुवाचेदं मोहध्वान्तदिवामुखम् ॥१८१॥ अमुष्यां संसृतौ सर्वमस्थैर्यस्य मुखं सुखम् । दाराः कारागृहाणीव जीवितं फेनवच्चलम् ॥ ॥१८२॥ श्रुत्वेदं पद्मभूपालो भववैराग्यभावतः । अवोचत प्रभो ! कर्मविपाकेभ्यो बिभेम्यहम् ॥१८३॥ कर्मबन्धच्छिदं कञ्चिद् मार्गं सन्मार्गदेशक ! । निवेदय परं पूर्वभवं श्रोतुं समुत्सुकः ॥१८४॥ अथाभ्युवाच निर्ग्रन्थः पुरातनभवेऽभवः । भाल्लूकनामनि ग्रामे जिनदत्तः कृषीवलः ॥१८५॥ भीष्मे ग्रीष्मे त्वमन्येद्युर्गृहीत्वा शाक-

टावलीम् । अनेकैः किंकरैः पूर्णामायासीर्भीमकाननम् ॥१८६॥ लङ्कोद्देशमिवोत्तालपलाशशतसंकुलम् । गेयवद्
विलसत्तालं सशालं नगरं यथा ॥१८७॥ पाण्डुपुत्रमिव प्रेङ्खदर्जुनेन प्रसाधितम् । हरिवक्ष इव क्रीडद्वनमाला-
विभूषितम् ॥१८८॥ (त्रिभिर्विशेषकम्) कांश्चिदुच्छेदयामास मूलादपि विरोधिवत् । शाखोपशाखविकलांश्चक्रे
कांश्चन भूपवत् ॥१८९॥ गगनाङ्गणमाध्यस्थ्यं गते गगनदीपके । अगाः समं कर्मकरैः सरो मानसविभ्रमम् ॥१९०॥
हस्तपादादिकं शौचं विदधुः किंकरास्तव । इतश्चागाद् मुनिः कश्चिद् मार्गभ्रष्टस्तदन्तिके ॥१९१॥ दिष्ट्या दृष्ट्वा
मुनिं दध्यौ धन्योऽहं यदसौ मुनिः । मया दृष्टो महारण्ये कल्पद्रुम इवाऽङ्गवान् ॥१९२॥ तदेव भोजनं शस्यं यद्
दत्तं गुरवे भवेत् । सैव प्रज्ञा यया पापं न कुर्याद् विधुरेष्वपि ॥१९३॥ विमृश्येदं विशुद्धात्मा भूरिभावविशे-
षतः । द्विः करम्बेण पीयूषशीतेन प्रत्यलाभयत् ॥१९४॥ तवाभ्यर्णचरश्चण्डो भवन्तं दानतत्परम् । विलोक्य
धन्योऽयमिति मुहुस्त्वामन्वमोदत ॥१९५॥ वसन्तीं जगतीं प्राप त्वत्सार्थेन महामुनिः । क्रमेण च भवांल्लेभे
सौधर्मे त्रिदशश्रियम् ॥१९६॥ अथ च्युत्वा भवाञ्जज्ञे नरेन्द्रः पद्मशेखरः । करम्बदानाद् द्विर्लाभोऽभवद् राज्यद्व-
यस्य ते ॥१९७॥ चण्डोऽपि क्रमशो जज्ञे तस्मिन् यक्षो महावने । भवान् यत्र समायातो देवीकूटप्रयोगतः ॥१९८॥
यक्षेण फणिनो रूपं विधाय त्वं च रक्षितः । संहृतं तव खर्वत्वं राज्यलक्ष्मीसमागमे ॥१९९॥ अहो ! सुपात्र-
दानस्य यत् फलं जायतेऽङ्गिनाम् । वागीशोऽपि गिरां गुम्फैस्तद् वर्णयितुमक्षमः ॥२००॥ यत्त्वयाऽप्रच्छि भू-
नाथ! समुपार्जितकर्मणाम् । विपाको वन्धसत्त्वात्मा चतुर्गतिनिबन्धनम् ॥२०१॥ स विपाकः क्षितेर्नाथ!

सर्वकर्मलतावनः । जिनभर्तुर्विना दीक्षां बध्यमानो न रक्ष्यते ॥२०२॥ यतः—प्रव्रज्या भवपाथोधिनिस्तारण-तरीनिभा । प्रव्रज्या साम्यमाकन्दवसन्तसमयोपमा ॥२०३॥ श्रुत्वेदं पद्मभूपालो राज्यसौस्थ्यं विधाय च । प्रव्रज्यामाददे राजपुत्रैः साकं तदन्तिके ॥२०४॥ परिपाल्य चिरं चारु चारित्रं राजसंयमी । एकावतारः सम-भूद् वैजयन्ते स नाकसत् ॥२०५॥ तस्माच्च्युत्वा विदेहेऽसौ प्राप्य तीर्थङ्करव्रतम् । अक्षयं नीरजं कान्तं निर्वा-णपदमेष्यति ॥२०६॥ श्रुत्वेदं हन्त ! सत्पात्रं फलं न विकलं श्रिया । उवाच विस्मितो राजा राजमानो महाबलः ॥

साम्प्रतं श्रोतुमिच्छामि गुरोः शीलनिदर्शनम् । उत्सुकोऽस्मीति गदिते बभाषे संयमीश्वरः ॥२०८॥ सर्वेषामपि धर्माणां दुष्करं शीलपालनम् । इदं वशंवदं सर्वं भुवनं पुष्पधन्विनः ॥२०९॥ शीलं भावलतामूलं शील कीर्तिनदीगिरिः । शीलं धर्माब्दपाथोधिः शीलं पापगिरेः पविः ॥२१०॥ यथा महीपतिर्नीत्या यथा रात्रिः शशियुता । यथा च दयया धर्मो यथा पूर्वप्रसंपदा ॥२११॥ यथा क्षान्त्या च निर्ग्रन्थो यथा ग्रन्थः सदाख्यया । यथा ज्ञानं क्रिययाऽङ्गी तथा शीलेन भूष्यते ॥२१२॥ (युग्मम्) श्लथसद्भावनाधर्मः स्त्रीविलासशिलीमुखैः । सुनयोद्धाहतोऽधस्ताद् निपतेच्छीलकुञ्जरात् ॥२१३॥ अकीर्तेः कारणं योषिद् योषिद् वैरस्य कारणम् । संसार-कारणं योषिद् योषितं परिवर्जयेत् ॥२१४॥ सुशीला पावना काचित् स्तूयते विबुधैरपि । यथा पौतिकवृत्तान्ते श्रूयते वनमालिका ॥२१५॥ तथाहि पुष्करद्वीपे कालाम्भोधिमनोहरे । पुरं विभूषणं नाम भूतधात्रीविभूषणम् ॥२१६॥ निरालम्बपरिश्रान्तो यत्र श्रान्तो दिवाकरः । अभ्रंलिहगृहेष्वस्थात् प्रदत्तेष्वासनेष्विव ॥२१७॥ सौध-

जालकनिर्गच्छदूधूपधूमं घनोपमम् । विलोक्य केकिनः केकां कुर्वते यत्र वेश्मगाः ॥२१८॥ तस्मिन् बभूव भूपालो विमलो विमलाशयः । मूर्त्या सोमोऽपि यः सूरः प्रतापेन प्रकाशते ॥२१९॥ नाम्ना चम्पकमालेति पुष्पमालेव सद्गुणा । तस्यासीत् प्रेयसी प्रेमरत्नरोहणचूलिका ॥२२०॥ अन्येद्युर्मृगयाऽऽसक्तो महावनमगाद् नृपः । पीतवस्त्रपरीधानैः साकं व्याधैर्घृणोज्झितैः ॥२२१॥ ततो हेरम्बवत् केऽपि समुद्यतपरश्वधाः । केचित् प्राकारवद् भूरिन्यस्तयन्त्राः पदे पदे ॥२२२॥ जघान निशितैः कुन्तैः कश्चिदाहूय शूकरम् । कश्चिच्छशग्रहव्यग्रो निलीनोऽस्थाल्लतान्तरे ॥२२३॥ उड्डीनपक्षिपक्षोत्थविरावैः करुणाकरैः । अहो ! अन्याययवाक्यं तु व्याजहारेव काननम् ॥२२४॥ एतन्मरन्ददम्भेन रुदत्स्विव वनेष्विव । भयेन कम्पमानासु वल्लरीषु भुजास्विव ॥२२५॥ केषुचित् पादहीनेषु धार्यमाणेषु केषुचित् । केषुचित् प्रोथहीनेषु पुच्छहीनेषु केषुचित् ॥२२६॥ केषुचिद् बध्यमानेषु मार्यमाणेषु केषुचित । केषुचिद् नश्यमानेषु श्वापदौघेषु सर्वतः ॥२२७॥ इतश्च कश्चिदागत्य प्रणम्य परया मुदा । व्यजिज्ञपद् महीपालं कालं काननचारिणाम् ॥२२८॥ (चतुर्भिः कलापकम्) देव ! ऋक्षाध्वचारेण गच्छता दूरतो मया । एका निरीक्षिता बाला कामसंजीवनौषधम् ॥२२९॥ तस्या रूपप्रतिच्छन्दो दर्पणे यदि वीक्ष्यते । सुधारसस्य किं तुल्यं त्रिजगत्यपि वर्तते ? ॥२३०॥ तद्रूपं वीक्षमाणोऽहं निर्निमेषविलोचनः । कोऽहं कुतश्च किं नाम न जानामीति मत्तवत् ? ॥२३१॥ सर्वाश्चर्यनिधानाया यदि तस्या भवान् पतिः । पुरुषार्थस्तृतीयोऽपि ततः प्रथमतां गतः ॥२३२॥ निशम्येदं महीपालो विमलश्चिन्तिताशयः । तन्मार्गं दर्शयाऽस्माकमकारणसुहृत्तमः ॥

॥२३३॥ तस्याध्वदर्शनेनाऽथ ध्रुवस्य गुरुपोतवत् । संचेरे धरिणीनाथस्तत्काननमहोदधौ ॥२३४॥ दूरादेव समा-
यान्तमवलोक्य तपोधनाः । उत्तस्थुरुदयाहार्योदिततिग्मांशुबिम्बवत् ॥२३५॥ षडंशभागिने तस्मै पाद्यमर्घ्यं
यथाविधि । दत्त्वे कुशाऽऽसने राजा महर्षिभिर्निवेशितः ॥२३६॥ तेषां मुख्यो जगादैवं चन्द्रः कुलपतिस्ततः ।
धन्या वयं यतो दिष्ट्या दृष्टस्त्वमसि तत्त्ववित् ॥२३७॥ भवते तत्रभवते सपर्यां काञ्चनाऽधुना । करिष्यामोऽति-
थिभ्यो हि प्रदत्तं श्रेयसे किल ॥२३८॥ अथाह धरिणीनाथः पाथोनाथपृथुध्वनिः । युष्माकमिदमातिथ्यं यदाशी-
र्वादमङ्गलम् ॥२३९॥ अथ प्रोवाच स ऋषिर्विहस्य जगतीपतेः । यदाशीर्वाददुष्प्रापं तद् मया दास्यतेऽधुना॥
॥२४०॥ ततः पुरस्थितां कन्यां धृतवल्कलवाससम् । साक्षात्सिद्धिमिवात्मीयामदीदृशदसौ ऋषिः ॥२४१॥
उक्तिप्रत्युक्तिकालोऽयं नैवाऽस्माकं गुणानघ ! । परमेकां वरां कन्यां कृतार्थय करग्रहात् ॥२४२॥ अथो बभाषे
भूपालः केयं किं नाम कन्यका । कमलंकुरुते वंशं किमर्थमिह संस्थिता ? ॥२४३॥ इत्युक्ते धरिणीभर्त्रा जगाद-
र्षिर्महातपाः । शुभाख्ये पत्तने भूमान् समभूद् मेघवाहनः ॥२४४॥ निजनाथमनःपान्थविश्रामप्रान्तरप्रपा । तस्य
लक्ष्मीवती देवी लक्ष्मीर्लक्ष्मीपतेरिव ॥२४५॥ वार्धकोत्पन्नवैराग्यो लक्ष्मीवत्या समन्वितः । गिरिगर्भाश्रमे रम्ये
तापसव्रतवानभूत् ॥२४६॥ देव्या पूर्वभवो गर्भः पूर्वं राज्ञोऽप्रकाशितः । अचर्धिष्टाऽऽश्रमस्थाया वल्ल्याः फल-
मिवोच्चकैः ॥२४७॥ सुषुवे सा सुतां कान्तां गङ्गेव स्वर्णपद्मिनीम् । वनमालेति नामाऽभूदस्या दत्तं महर्षिभिः
॥२४८॥ बाल्यावस्थां व्यतीत्याऽसौ वल्कलाम्बरधारिणी । रूपसौन्दर्यराजिष्णुर्यौवनं समुपाययौ ॥२४९॥

अस्याः प्रियो भवानेव ज्ञानाज्ज्ञातो महीपते ! । दिनाधिपं विना नान्यः कमलिन्या यतो वरः ॥२५०॥ अर्थिनां कामधुक्कल्पः कल्पद्रुरिव जङ्गमः । लावण्यजलपाथोधिर्दृशां विश्रामपल्लवः ॥२५१॥ कलानामेक आधारः क्षत्रवंशसमुद्भवः । एवं विमृशतामत्रभवानत्र समाययौ ॥२५२॥ (युग्मम्) वल्ली निभालिता यैव सैव लग्ना पदाम्बुजे। एकं हरिः परं गेहमायात इति सत्यगीः ॥२५३॥ इत्युक्त्वा कुलपो भूपं सुमुहूर्ते शुभे दिने। लक्ष्मीमिवाऽम्बुधिः कृष्णं पर्यणाययदङ्गजाम् ॥२५४॥ प्रणत्य मुनिमुर्वीशो निवृत्तः स्वपुरं प्रति। ऊचे परिजनं सर्वं गिरा मेघगभीरया ॥२५५॥ यः कश्चिद् मोहतो लोभाद् यद्वा कलहकौतुकात्। इमां चम्पकमालायाः पुरतः कथयिष्यति ॥२५६॥ स्वयं गतदयं हन्त ! हनिष्याम्यहितं हि तम्। इत्युक्ते तज्जनोऽवादीद् नाथ ! शोश्रूयतां वचः ॥२५७॥ युष्मत्प्रसादपात्रं स नर्मकेलिर्विदूषकः। रक्षणीयः प्रयत्नेन शपथैरपि सर्वथा ॥२५८॥ नर्मकेलिरथाऽवादीद् मुक्त्वा व्यतिकरं त्वमुम्। नान्यद् भोः ! कथयिष्यामि यतः सत्ययुधिष्ठिरः ॥२५९॥ हंहो ग्रहिल ! मा ग्रामं ज्वालयेति निवारिते। स्मारितोऽहं शुभमिति लोकोक्तिः सत्यवाक् कृता ॥२६०॥ इत्थं निर्भर्त्स्य भूपालो नर्मकेलिं विदूषकम्। न्यक्षेपयत् क्षणात् कारागारे नरकसन्निभे ॥२६१॥ योगीन्द्रो भैरवानन्दी खट्वाङ्गीह समागमत्। तमुपासितुमेतर्हि गच्छामि मृगलोचने ! ॥२६२॥ व्यपदिश्येति भूपालो देवीं चम्पकमालिकाम्। वनमालां मवावासवासिनीमभ्यपद्यत ॥२६३॥ कियत्यपि गते काले देवी चम्पकमालिका। ब्राह्मे मुहूर्ते विदुषी चिन्तयामास चेतसि ॥२६४॥ योगीन्द्रव्यपदेशेन निषिध्य स्वपरिच्छदम्। नवोढां योषितं

काश्चिद् यात्यसौ कपटे पटुः ॥२६५॥ विसृश्येति सहाऽस्तोकलोका चम्पकमालिका। यावत् कारागृहाभ्यर्णे
संप्रापत् कोपनाऽऽशया ॥२६६॥ तावदैक्ष्यत सा देवी तत्क्षणं नर्मकेलिना। मेघवृष्टिरिव शुष्यच्छस्यौघेन
कुटुम्बिना ॥२६७॥ करमूर्ध्वं वितन्वानः शाखोद्धारमिवाऽऽयतम्। उवाच देवि! त्वत्कार्ये मम जातं निबन्ध-
नम् ॥२६८॥ श्रुत्वेदं विस्मिता देवी तत्रागत्येत्युवाच सा। किमर्थं तव संजाता मम कार्ये हि दुःखता! ॥२६९॥
देवि! श्रीविमलो राजा मृगयायामुपागतः। वनमालां परिणिन्ये प्रदत्तां तापसैर्जनैः ॥२७०॥ भयपूर्वं [1]निषि-
द्धेऽथ समस्ते स्वपरिच्छदे। मया संलपितं देव्याः कथयिष्यामि निश्चितम् ॥२७१॥ तां चित्ते बिभ्रता भस्माङ्कुरां
राज्ञा ममोपरि। प्रीतिं विमुच्य मर्य्युच्चैरीदृशी विदधे दशा ॥२७२॥ प्रदीप्यमाना कोपेन कारागारादमुं ततः।
आकृष्य नर्मकेलिं च बभाषे बान्धवोऽसि नः ॥२४३॥ जगाम वनमालायाः सौधं चम्पकमालिका। विदूषक-
प्रणीतेन सा मार्गेण निरर्गला ॥२७४॥ अवस्कन्दमिवायान्तीं तां दृष्ट्वा सौधरक्षकाः। पलायाञ्चक्रिरे भीतिश्लथ-
थमूर्धजबन्धनाः ॥२७५॥ असूनथ समादाय वनमाला भयद्रुता। सौधोत्सङ्गाद् ददौ झम्पां भयार्ताः किं न
कुर्वते? ॥२७६॥ निपतन्तीं द्विजः कश्चित् स्वामिदत्तप्रसक्तिवत्। वनमालां गृहीत्वाऽऽशु न्यक्षिपद् गर्भ-
वेश्मनि ॥२७७॥ बिभ्राणाः सुभटाः केचिद् रोमाञ्चान् कवचानिव। कौक्षेयकान् समाकर्षन् यमजिह्वाभय-
ङ्करान् ॥२७८॥ केचिद् दृढतरं दत्त्वा भीत्या द्वारं स्तन्धयान्। रुदतोऽपि निषेधन्ति दत्त्वा पाणिं [2]मुखाग्रतः

१ निषिद्धे तु इत्यपि पाठ.। २ साक्षेपमिति च।

॥२७९॥ अक्रियन्त प्रतोल्योऽपि दत्तद्वारा महाभटैः। निषिद्धलोकसंचारा महतीषु निशास्विव ॥२८०॥ नृपः कृत्वा समागच्छन् वाहाल्यां वाहवाहनम्। श्रुत्वा तुमुलमप्राक्षीत् किमेतदिति रक्षकान्? ॥२८१॥ ततः कलकलं राजा निशम्योचे स्वरक्षकान्। किमागात् परचक्रं भोः! किं वाऽकाण्डयुगक्षयः? ॥२८२॥ उवाच रक्षको ज्ञात्वा समुद्भूतं तदद्भुतम्। तच्छ्रुत्वा शून्यचेतस्कः सोऽभवद् गतवित्तवत् ॥२८३॥ अथ चम्पकमालापि भूपतेः पार्श्वमेत्य च। अभाषिष्ट[२] मृषावादी त्वत्तो नान्यो जगत्यपि ॥२८४॥ योगिनं भैरवं नन्तुं प्रयामीत्युपदिश्य माम्। भैरवीं तां जुहुर्यासि सेवितुं निजवल्लभाम् ॥२८५॥ इत्युक्त्वा कोपना देवी कोपागारमुपेत्य च। उद्बन्धनं व्यधादाऽऽशु नास्ति कोपवतां मतिः ॥२८६॥ अन्वेषिताऽपि शतशो महीशेन जनैरपि। न दृष्टा वनमाला सा हस्तभ्रष्टाणुरत्नवत् ॥२८७॥ यः कश्चिद् वनमालाया उदन्तं कथयिष्यति। तस्मै लक्षं प्रदास्यामि दीनाराणां विनिश्चितम् ॥२८८॥ इति घोषणया राजा ताडयामास डिण्डिमम्। शुद्धिस्तथापि न क्वापि लेभे दुःखी ततो नृपः ॥२८९॥ निवृत्ते सर्वथाऽमुष्या उदन्ते दिक्षु विस्तृते। समातृको द्विजस्तस्मात् तया साकं विनिर्ययौ ॥२९०॥ किञ्चिन्मार्गमतिक्रान्तो द्विजः प्रोवाच तां निशि। दुःखाद् रक्षितपञ्चत्वे! साम्प्रतं वल्लभा भव ॥२९१॥ आकर्ण्येत्यवदद् देवी द्विजोऽसि मतिमानसि। क्षत्रियाण्या समं कामं संगमं किं विधित्ससि? ॥२९२॥ प्रतापाक्रान्तलोकोऽपि परासक्तो दिवाकरः। अपराधीव दैवेन पात्यते वार्धिपाथसि ॥२९३॥ पुराणवेदिनो यूयं

२ अभाषतेति पाठान्तरम्।

यद्यन्यायं करिष्यथ ?। तदा सत्येति गीरासीत् समुद्राद् धूलिरुत्थिता ॥२९४॥ आपातरम्यैर्विषयैः किम्पाकद्रु-
फलैरिव। कथं स्वकुलमर्यादां त्यजसि क्षयवार्धिवत् ॥२९५॥ दिवा न वीक्षते घूकः काको नक्तं न वीक्षते।
कामार्तः कोऽपि पापीयान् दिवा नक्तं न वीक्षते ॥२९६॥ जीवितं शीलमेवैकं कुलीनस्य क्षमातले। आयुर्मृता-
दभ्यधिको यतः शीलमृतोऽशुभः ॥२९७॥ गुरुस्त्वं प्राणदातृत्वाद् महीशस्तव नन्दनः। अहं पुत्री स्नुषेवाऽथ
कथमन्यद् विभाषसे ? ॥२९८॥ एष प्रोवाच कोपेन विदुष्यसि दुरात्मिके !। अतस्त्वां मारयिष्यामि मारैर्नव-
नवैरहम् ॥२९९॥ त्वदर्थे विषयस्त्यक्तः सेवितोऽपि हि पूर्वजैः। परं तवेदृशी चेष्टा निकृष्टे ! दुष्टचेष्टिते ! ॥३००॥
त्यक्तं राज्यं त्वदर्थेन देशो बन्धुः कुलं गृहम्। वित्तं मित्रं निजा भूमिः परं ते चेष्टितं ह्यदः ॥३०१॥ वनमाला-
ऽप्यथोवाच रक्षताद् मां महापदः। जनकोऽसि सदाचारपरोपकृतिसुन्दरः ॥३०२॥ अथाकर्षद् द्विजश्चर्मकोशा-
दस्त्रीं भृशं सिताम्। कामान्धा इव कोपान्धाः कृत्याकृत्यपराङ्मुखाः ॥३०३॥ ब्राह्मणस्य ततो माता बभाषे
प्रेमबन्धुरम्। जीवन् प्राणी सुते ! भद्रशतं पश्यति निश्चितम् ॥३०४॥ वनमालाऽगदद् मातः ! पञ्चत्वं मम
जायताम्। तथापि शीलविध्वंसो मा मे भवतु जातुचित् ॥३०५॥ ज्ञात्वेति निधनत्वेऽपि सस्पृहां शीलपालनात्।
सहस्रेण सुवर्णस्य विक्रीणीते स्म स द्विजः ॥३०६॥ क्रायकेणापि तेनाशु प्रार्थिता द्विजवद् भृशम्। तद्वत् प्रोवाच
सा साध्वी ह्येकरूपा सती यतः ॥३०७॥ ततो बर्बरदेशे सा विक्रीता तेन विप्रवत्। एकत्रापि हि दुर्दैवाद् भवे
भवशतं भवेत् ॥३०८॥ कदन्नभोजिनी कामं मलाविलकलेवरा। वनमालाऽभजद् नूनं शुष्कमालेव हेयताम् ॥

॥३०९॥ अन्येद्युस्तृणकाष्ठौघमानेतुं काननं गता। ततः सा मूर्च्छयाऽभ्रश्यत् पृथिव्यां छिन्नवृक्षवत् ॥३१०॥ मृतेव गतनिःश्वासा मौनिनी योगिनीव सा। अलब्धसंज्ञा सुचिरं स्थिता ही! विधिजृम्भितम् ॥३११॥ मृतकल्पामिमां चञ्च्वा ततो भारण्डपक्षिराट्। जगृहे नीरधेरन्तर्द्वीपे चन्द्रकलाह्वये ॥३१२॥ अम्भोधिवीचिभिर्लब्धसंज्ञाऽभूद् वनमालिका। संशुष्यद्वल्लरीवोच्चैः प्रथमाम्भोदवृष्टिभिः ॥३१३॥ किञ्चिचलत्तनूं दृष्ट्वा तां मुक्त्वा च नभस्तले। दयाधर्मपरायत्तश्चलति स्म स पक्षिराट् ॥३१४॥ स्वस्था सा हृदये दध्यौ तद् वृत्तं स्वप्नदृष्टिवत्। क्व चाश्रमो महर्षीणां क्व च राज्यपरिक्रिया? ॥३१५॥ क्व चाऽयमन्तरद्वीपे निवासो जनवर्जिते?। क्व च मूर्च्छागमोऽरण्ये क्व चाऽयं वीचिसङ्गमः? ॥३१६॥ अथवा दुःखसंदोहो ममाऽन्योऽपि प्रसर्पताम्। पश्चादपि हि यद् देयं तत्पूर्वं किं न दीयते? ॥३१७॥ इति मीमांसमानायां तस्यां कश्चन पूरुषः। समभ्येत्याऽभ्यधादेवं प्रेममन्थरया गिरा ॥३१८॥ काऽसि विस्मेरपद्माक्षि! कस्मादिह समागता?। इत्युक्ते तेन सा कामं मौनमुद्रामशिश्रियत् ॥३१९॥ सोऽथाऽभाषिष्ट वृत्तं मे शृणु शोभनदर्शने!। कासारनगरावासी भग्नपोतो महोदधौ॥ ॥३२०॥ दैवात् फलकमासाद्याऽन्तरीपं प्राप्य[1] सुन्दरि!। एकाकिनोऽद्वितीया मे द्वितीया त्वं भविष्यसि ॥३२१॥ श्रुत्वाऽथ दध्यावित्येषा हा! दूरक्षमिदं व्रतम्। यत्र वा तत्र वा यातु कर्पासो लोठ्यते जनैः ॥३२२॥ उवाच वनमालेदं मा बान्धव! वदेदृशम्। लोकद्वयविरुद्धं हि किं कुर्वन्ति विवेकिनः? ॥३२३॥ अथ बौहित्थिकस्तस्याः

१ तस्थुपः इत्यपि पाठः।

कण्ठपाशं ददौ दृढम् । एवं सौधर्मकल्पस्य पश्यन्ति स्म सुधाभुजः ॥३२४॥ तां पञ्चत्वदशां प्राप्तामपि पालितसद्व्रताम् । वनमालां विलोक्यैते प्रादुरासन् सुधाशनाः ॥३२५॥ रे पौतिक ! परस्त्रैणसङ्गलालसमानस ! । कथमेतां सतीं हंसि शौनिको बर्करीमिव ? ॥३२६॥ शीलव्रतप्रभावेण वयमस्याः पदातयः । तवैतत्प्राणघातेन कृतान्ताऽनुचरा इव ॥३२७॥ ततः पोतवणिग् भुञ्जन्निवाऽऽस्येऽक्षिपदंगुलीः । सर्वासामपि भीतीनां मरणं हि महद् भयम् ॥३२८॥ अथैतैः करुणासान्द्रैस्तं विमुच्य नृपप्रिया । विज्ञायाऽवधिना नीता विभूषणपुरे पुरे ॥३२९॥ आवासमध्यमासीनां तां निरीक्ष्य क्षितीश्वरः । विस्मयस्मेरहृदयो यावद् ध्यायति किञ्चन ॥३३०॥ अथोचुस्ते सुपर्वाणो देव ! धन्या वयं ननु । सतीचूडामणेरस्याः प्रणतं यत् पदद्वयम् ॥३३१॥ अमुष्याः शीलमाहात्म्यं वागीशो वक्तुमक्षमः । मन्ये शून्यपदभ्रान्तिं नित्यं नित्यं दधात्यलम् ॥३३२॥ ततः पौतिकवृत्तान्तमनल्पं कल्पवासिनः । प्रजल्पन्ति स्म विस्मेरवदनाम्भोजराजिताः ॥३३३॥ अस्याः शीलमनश्लीलं हरेर्वर्णयितुं पुरः । गच्छामो वयमित्युक्त्वा प्रचेलुः कल्पवासिनः ॥३३४॥ सस्नेहमगदद् देवी देव ! कस्मात् कृशाङ्गकाः । भवन्तः श्वेतवसनाः संप्राप्तदर्शना इव ? ॥३३५॥ देवि ! त्वद्विरहे प्राप्ते क्षमिणः साम्यभाजिनः । जैनाचार्याः समाजग्मुर्विहरन्तः कृपालवः ॥३३६॥ तेषामन्तेऽर्हतो धर्मं श्रुत्वा न्यगदमञ्जसा । दीक्षां दत्त भवाम्भोधौ मज्जिनीमङ्गिनीमिव ॥३३७॥ राजन् ! भोगफलं कर्म तवाद्यापि हि वर्तते । ततोऽहं न्यगदं तूर्णमपूर्णस्वमनोरथः ॥३३८॥ वनमालां विना स्वामिन् ! सर्वस्त्रीनियमो मम । तस्याः शुद्धिर्मया लब्धा न चरैरपि भूरिभिः ॥३३९॥ अत्र-

ण्डशीलालङ्काराऽरुन्धतीव महासती। राजन्! द्वादशवर्षान्ते मिलिष्यति तव प्रिया ॥३४०॥ स्वामिन्! मम कथं दुःखं जातं द्वादशवार्षिकम्?। अथोचे भगवानेवं ज्ञानज्ञातजगत्त्रयः ॥३४१॥ अनेकगोधनस्वामी भद्रसंज्ञः कृषीवलः। शालिग्रामे पुराऽऽसीस्त्वं दीनदानपरायणः ॥३४२॥ शरत्काले समायाते केदारे शालिशालिनि। गतस्त्वं हंसमिथुनमपश्यः काममोहितम् ॥३४३॥ गृहीत्वा वारलां पाशैर्वृषस्यन्तीमथैकदा। आलिम्पस्त्वं कुङ्कमेनात्मानं चाशुभकर्मणा ॥३४४॥ तद्वियोगातुरो हंसः परिभ्रमन्नितस्ततः। नैवाऽऽद बिशखण्डानि नैवाऽऽप सलिले रतिम् ॥३४५॥ अथ तं तादृशं वीक्ष्य वारलां जलधारया। अन्ते द्वादश नाडीनां प्रक्षाल्य दययाऽमुचः ॥ ॥३४६॥ दीनदानप्रभावेण त्वमभूद् धरणीश्वरः। दानेन परमा भोगा भवन्ति भववर्तिनाम् ॥३४७॥ त्वया द्वादशनाडीभिर्यत् कर्म समुपार्जितम्। वर्षैर्द्वादशभिर्बाढं तदशेषं सहिष्यते ॥३४८॥ यतः—अदीर्घदर्शिभिः क्रूरैर्मूढैरिन्द्रियवाजिभिः। हसद्भिः क्रियते कर्म रुदद्भिरनुभूयते ॥३४९॥ तव प्राग्भवपत्नीयं त्वत्कृतमन्वमोदत। ततोऽस्या अपहारोऽभूत् कृतं कर्मैव नाऽन्यथा ॥३५०॥ श्रुत्वेदं सुगुरून् नत्वा प्राप्य श्राद्धव्रतावलीम्। अतिष्ठं पौषधग्राही चतुष्पर्व्यां निजौकसि ॥३५१॥ दैवैरसि त्वमानीता मम भाग्यैरिव द्रुतम्। न प्राप्नोति किमु प्राणी धर्मकर्मणि कर्मठः? ॥३५२॥ अथ भूमिपतिः सार्कं तया वैषयिकं सुखम्। भुञ्जानो न्यगमत् कालं सुधाभुगिव भूचरः ॥३५३॥ पर्यन्तेऽनशनं कृत्वा द्रव्यभावविभेदतः। जगाम लान्तकं कल्पं क्रमाद् निर्वाणमेष्यति ॥३५४। वनमालापि संप्राप्तद्वादशश्रावकव्रती। इतवत्यच्युमं कल्पं तस्माद् मोक्षमवाप्स्यति ॥३५५॥ यथा-

ऽनया निष्कलङ्कं सुशीलं परिपालितम्। तथान्यैरपि भूपाल! पालनीयं महाबल!॥३५६॥ स्वामिन्! शीलवतीमध्ये धन्यैका वनमालिका। त्वरते[1] ब्रह्मचर्याय यच्चरित्रेण मन्मनः॥३५७॥ मूढो विषयसेवाभिर्विधत्ते जन्म निष्फलम्। विक्रीणीते न किं बालो रत्नं स्वल्पैः कपर्दकैः?॥३५८॥ नरकाय प्रजायन्ते विषया हन्त! सेविताः। तेषां त्यागस्तु भावेनापवर्गपथदर्शकः॥३५९॥

यथोद्देशं हि निर्देश इति ध्यायन् महामुनिः[2]। उपाक्रमत माहात्म्यं तपसो वक्तुमप्यथ॥३६०॥ तपो विजयतामेकं कार्मणं भुवनश्रियः। धर्मरोहणमाणिक्यं कर्मकक्षाऽऽशुशुक्षणिः॥३६१॥ विधिवद्विहितादस्मात् कर्ममर्मविभेदकात्। सुगतिं लभते विद्याविलासो नृपतिर्यथा॥३६२॥ तथाहि—अस्ति स्त्रीस्पर्शवत् सर्वविषयेष्वादिमं पुरम्। काञ्चनाख्यं लसद्भद्रशालं काञ्चनशैलवत्॥३६३॥ तत्रासीत् पृथिवीपालः सूरसेनो[3] महारथः। धरणीधारिणीनाम्नी तस्य देव्यौ बभूवतुः॥३६४॥ विज्ञातजीवाजीवादिनवतत्त्वः सदाऽऽस्तिकः। तस्मिन्नेव पुरे श्रेष्ठी श्रीपालः परमार्हतः॥३६५॥ सुशीललालसा धर्मे दानशौण्डा दयावती। श्रीमती तस्य जायाऽभूद् धीमती परमार्हती॥३६६॥ चत्वारो नन्दनास्तस्य लक्ष्मीभर्तुर्भुजा इव। श्रीधरः श्रीपतिश्च श्रीदत्तः श्रीवत्स इत्यपि॥३६७॥ अन्येद्युः कौतुकाच्छ्रेष्ठी तल्पस्थः सर्वनन्दनान्। पप्रच्छ केन केन स्वमुपायेनार्जयिष्यथ?॥ ॥३६८॥ तन्मध्यात् प्रथमोऽवादीत् तात! चिन्तातुरः कथम्? वित्तार्जनं करिष्यामि नानारत्नपरीक्षया॥३६९॥

१ 'त्वर्यते' इत्यपि। २ 'महामतिः' इति पाठान्तरम्। ३ 'सूरसेनोऽभिधानतः' इति च।

सुवर्णस्य तथा वस्त्रसमूहानां च विक्रयैः। वित्तोत्पत्तिं विधास्याव इत्यन्यौ प्रोचतुः सुतौ ॥३७०॥ श्रीवत्सोऽथ जजल्पोच्चैर्गेयदत्तमना मनाक्। लक्षपाकादितैलेन कृताभ्यङ्गाङ्गमर्दकैः ॥३७१॥ विहितस्नानमङ्गल्यः पञ्चतूर्यलयान्वितम्। सौवर्णरत्नप्रतिमाः पूजयन् लास्यबन्धुरम् ॥३७२॥ नानाप्रसादपात्रौघैः पत्तिभिः परिवारितः। कुर्वाणो भोजनं भोज्यलेह्यपेयसुपेशलम् ॥३७३॥ सुश्लिष्टशाटकप्रान्तनिर्नीरितकरद्वयः। शलाकाऽवसरस्फूर्जद्गेयदत्तश्रवोयुगः ॥३७४॥ शय्यायां पुलिनाभायां निविष्टस्त्रिदशेशवत्। एकस्यां मूर्ध्नि बध्नत्यां धम्मिल्लं नवभङ्गिभिः ॥३७५॥ निक्षिपन्त्यां द्वितीयस्यां तालवृन्तानिलं मृदु। तृतीयस्यां ददत्यां तु ताम्बूलं प्रेमगर्भितम् ॥३७६॥ चतुर्थ्यां दयितायां तु मर्दयन्त्यां क्रमाम्बुजे। एवंभूतः करिष्यामि राज्यं श्रीसूरसेनवत् ॥३७७॥ (सप्तभिः कुलकम्) अरे रे! वक्षि वाचाटाऽसंबद्धं किमिदं वचः?। मामकं त्यज धामेदममुं श्रेष्ठीत्यतर्जयत् ॥३७८॥ तेजः संगृह्य चण्डांशुर्वारिधेरिव रंहसा। क्षीरकण्ठोऽपि तद्गेहाद् निर्ययौ श्रेष्ठिनन्दनः ॥३७९॥ अपमानेन तातस्य प्रेरितः प्राप सुन्दरम्। पुरं रत्नपुरं नाम सश्रीकं स्मेरपद्मवत् ॥३८०॥ तत्र श्रीरत्नकेत्वाख्यो हरिवंशान्वयी नृपः। सुदक्षिणा प्रिया तस्य क्रतोरिव सुदक्षिणा ॥३८१॥ चारुसौभाग्यसौधाग्रपताकाकाञ्चनच्छविः। सौभाग्यमञ्जरी तस्य नन्दनी नेत्रनन्दनी ॥३८२॥ नयसारो यथार्थाख्यो मन्त्रिपुत्रः पवित्रधीः। अपाठीद् विमलाख्यस्योपाध्यायस्यान्तिके तथा ॥३८३॥ अधीयानैश्छात्रवर्गैः सेवितक्रमपङ्कजम्। श्रीवत्सो नगरस्यान्तस्तमुपाध्यायमैक्षत ॥३८४॥ तं प्रणम्याऽवदत् पूज्य! मह्यं विद्याप्रदो भव। इत्युक्तेऽपाठयदसौ

सुतवच्छ्रेष्ठिनः सुतम् ॥३८५॥ पुरातनभवोपात्तज्ञानावरणकर्मणा । पठन्नपि न जानीते किञ्चनाऽसंज्ञिजीववत् ॥३८६॥ मूर्खचट्ट इति स्फीतं गुणनिष्पन्नमीदृशम् । तस्य नाम ददुश्छात्रा यतस्ते केलिवृत्तयः ॥३८७॥ अनेनाहूयमानोऽसौ दूयते स्म क्षणे क्षणे । प्रनष्टेनेव शल्येन घनाघनघनोदये ॥ ॥३८८॥ निह्नोतव्यमिदं केनाप्युपायेन मया कथम् । विमृश्येति मुहुश्चक्रे छात्राणां भक्तिमद्भुताम् ॥३८९॥ उत्तिलेज कपर्देन पट्टिकाः प्रतिवासरम् । पर्यपूर्यन्त पात्राणि विधाय खटिनीद्रवम्[1] ॥३९०॥ छात्राणामासनान्येष विन्यस्यति दिवानिशम् । पदसंवाहनादीनि कर्माणि विदधेतराम् ॥३९१॥ नाम च्छात्रैर्ददेऽथास्य विनयचट्ट इत्यपि । दुर्भिक्षं नाम तेषां हि किमाख्यासु विजृम्भते ? ॥३९२॥ अमुष्य भक्तिचट्टस्य पाठकुण्ठस्य सर्वथा । एवं द्वादश वर्षाणि हर्षोत्कर्षजुषोऽव्रजन् ॥३९३॥ तस्यां तु लेखशालायां पठन्ती राजकन्यका । सौभाग्यमञ्जरी नाम्ना जज्ञे यौवनपावना ॥ ॥३९४॥ कस्मैचिद् गतविद्यायाऽवद्यवाक्यवराय माम् । दास्यते जगतीनाथः कन्यार्थी मत्यगोचरः ॥३९५॥ नयसारः पुनरसौ मन्त्रिपुत्रो निधिर्धियाम् । वीरः शूरो नयी शान्तः सुदाक्षिण्यः प्रियंवदः ॥३९६॥ यद्येष मम जीवेशो जायते पुण्ययोगतः । तुष्टा मे देवताः कुल्याः सत्याश्चाशीःपरम्पराः ॥३९७॥ इत्थं विचिन्त्य सप्रेमप्रपञ्चवचनं च सा । नयसारं प्रति प्रीत्या बभाषे रहसि स्थिता ॥३९८॥ नयसारोऽप्युवाचेदं कैतवेन कृतस्मयः । युक्तमुक्तं त्वया भद्रे ! शृङ्गारद्रुघनावलि ! ॥३९९॥ देवानामर्थनीया त्वं यदि प्रार्थयसे च माम् । तद् मे सभाग्यं

---

[1] 'खटिकाद्रवम्' इत्यपि ।

सौभाग्यं किन्तु किञ्चन वच्म्यहम् ॥४००॥ त्वं कन्यकाऽसि भूमीन्दोस्तत्पत्तेरस्मि नन्दनः। मृगद्विपेन संबन्धः किं भद्रायाः प्रशस्यते? ॥४०१॥ अथोचे भूपतेः पुत्री सत्यमेव त्वयोदितम्। परं विद्यागुणैः कोऽन्यस्तव तुल्यो जगत्यपि? ॥४०२॥ कस्याऽपि गुणहीनस्य किं करिष्यामि पाणिगा ?। ककुद्मतो गले बद्धाऽनड्वाहीव वराकिका ॥४०३॥ नयसारोऽदधाच्चित्तेऽनुरक्तं मयि मानसम्। रक्षितुं शक्यते नैव निषिद्धमपि युक्तिभिः ॥४०४॥ यतः— अपि चण्डाऽनिलो ततरङ्गस्य महोदधेः। शक्येत प्रसरो रोद्धुं नानुरक्तस्य चेतसः ॥४०५॥ उवाच राजपुत्री च यदि त्वं सदयो मयि। तदा सत्यं कुरु वचोऽपरथाऽग्निर्वरो मम ॥४०६॥ ओमित्युक्ते नयेनाऽथ दाक्षिण्येन क्षणादपि। अन्येद्युः प्रेषयामास तदन्ते चेटिकां च सा ॥४०७॥ अस्मिन्नेव दिने लग्नं परमोच्चग्रहान्वितम्। आकृष्टमावयोः पौण्यैरंशैरिव पुरःसरम् ॥४०८॥ करभ्यो वायुवेगिन्यो गोणी पूर्णा मणीगणैः। प्रगुणीकारिताः सन्ति प्रच्छन्नं मन्त्रिनन्दनः ॥४०९॥ आमेत्युक्त्वेति काप्यव्यादसौ विनयचट्टकम्। रहस्युवाच भोः! राजकन्यकां दापयामि ते ॥४१०॥ अश्रद्धेयमिदं श्रुत्वा व्योमपुष्पमिवाऽवदत्। नयसार! कथं दैवहतं हससि केलिना? ॥ ॥४११॥ अयुक्तं वक्तुमन्याय्यं हन्त! युष्मादृशां विशाम्। न भाति चरणे बद्धं करभस्य हि नूपुरम् ॥४१२॥ हंहो! विनय! जल्पामि वचनं सत्यमीदृशम्। नात्र हास्याऽऽस्पदं किञ्चिद्भवता सह तन्यते ॥४१३॥ कृत्वा सौभाग्यकन्दल्या पाणिग्रहमहोत्सवम्। उष्ट्रीमारुह्य गन्तव्यमुज्जयिन्यां त्वया द्रुतम् ॥४१४॥ अथ प्रमाणमेवास्तु जजल्प श्रेष्ठिनन्दनः। सक्तुमध्ये घृतक्षेपो हर्षोत्कर्षाय कस्य न? ॥४१५॥ प्रदोषेऽध्यापकं नत्वाऽवादीद् विनय-

चट्टकः। तात! प्रातर्गमिष्यामि पितृपादनमस्यया ॥४१६॥ हंहो! वत्स! ममाभ्यर्णे स्थितोऽपि नयभूश्चिरम्। परं विद्यालवो ज्ञातो न त्वया पूर्वकर्मतः ॥४१७॥ गुरूणां क्रमसेवा हि निष्फला न प्रजायते। एष प्रवादो मा भूयादसत्य इति चिन्तयन् ॥४१८॥ अभिमन्त्र्य पवित्रात्मा श्रीसारस्वतविद्यया। अपाययद् घर्षयित्वा चन्दनं श्रेष्ठिनन्दनम् ॥४१९॥ प्रणिपत्य गुरोः पादौ नयसारनिवेदिते। तस्मिन् स्थाने गतौ रात्रौ हृष्टो विनयचट्टकः॥ ॥४२०॥ तस्य साहायकं कर्तुमिव ध्वान्तं जगत्यपि। प्रसृतं पुण्यपात्राणां सहायः को न संभवेत्? ॥४२१॥ नयसाराम्बरं प्रीत्या परिधाय वणिक्सुतः। तामायातां परिणीयाऽध्यासामास क्रमेलकीम् ॥४२२॥ गतवत्यथ भूयस्यां काश्यप्यां राजकन्यका। अद्राक्षीद् विनयं सर्वपाठकानां विदूषकम् ॥४२३॥ तप्तग्रावतलक्षिप्तविमुग्धशफरीयिता। सर्वाङ्गतप्ता समभूद् नितरां राजकन्यका ॥४२४॥ अविचार्य कृतं कार्यं यत्तत् स्फुटं निरीक्षितम्। गुरुद्रोहपराया मे सर्वमल्पमिदं पुनः ॥४२५॥ अन्यासामपि स्वच्छन्दचारिणीनां जगत्यपि। भग्नो मार्गो मयाऽवश्यं नयसारप्रयोगतः ॥४२६॥ आत्मकुलक्षयत्रासाद् नयसारेण बुद्धितः। उद्वाहितो धिया न्यूनो नूनं विनयचट्टकः ॥४२७॥ इत्थं चिन्तातुरा दूरं तरुणं तरणिं यथा। दृशा संभावयामास तं न श्रेष्ठितनूद्भवम् ॥४२८॥ अथोज्जयिन्यां संप्राप्तो गृहीतोत्तुङ्गमन्दिरः। जनगोष्ठीषु विचरन् रञ्जयन् जनमानसम् ॥४२९॥ नव्यैः काव्यैः शुभैः श्राव्यैः सरसार्थैः स्वयंकृतैः। विद्याविलास इत्याख्यां लेभे पुर्यां मनोहराम् ॥४३०॥ (युग्मम्) गृहापव-

रकासीना रुदती करुणस्वरैः। वासरान् गमयामास कृच्छ्रात् सौभाग्यकन्दली[1] ॥४३१॥ अन्येद्युरवदद् धात्री देव्यसौ श्रेष्ठिनन्दनः। शास्त्राम्भोनिधिपारीणो धुरीणः सत्क्रियावताम् ॥४३२॥ यौवनोद्यानदहनं मानं मुक्त्वा मनस्विनि!। प्रेमामृतरसापूर्णं तूर्णं ब्रूहि स्ववल्लभम्[2] ॥४३३॥ प्रत्युवाच सुता राज्ञो यादृशोऽस्त्येष धात्रिके!। जानामि तादृशं दृष्टो मया द्वादशवत्सरीम् ॥४३४॥ कलानां कौशलाद् देवि! रञ्जितो नागरो जनः। विद्याविलास इत्याख्यां ततो नामास्य निर्ममे ॥४३५॥ कथञ्चित्तेन खञ्जित्वाद् रञ्जितो धात्रिके! जनः। जानाति कनकमध्यं स्वर्णकारः, परो नहि ॥४३६॥ इतश्च—काश्मीरमण्डलाधीशभीमनाम्ना महीभुजा। लेखः श्रीरत्नकेतोश्च प्रेषितः सन्धिविग्रहे ॥४३७॥ सलिप्यन्तरसंपूर्णो लेखः केनापि नैव सः। वाचितो गुरुणा नूनं दत्तमुद्र इवोच्चकैः ॥ ॥४३८॥ जगाद सचिवः स्वामिन्! वाच्यते केवलं धिया। यदि विद्याविलासेन शास्त्राम्भोधिहिमद्युता ॥४३९॥ नृपादेशात् समाहूतः पूर्वं पठितवत्सुखम्। तं लेखं वाचयामास निःशेषलिपिकोविदः ॥४४०॥ तत्क्षणं परितुष्टेन महीनाथेन सन्मतिः। स्थापितः सचिवत्वेऽसौ न श्रद्धालुर्गुणेषु कः? ॥४४१॥ नृपप्रदत्तसाम्राज्यभारः सुमतिहेतिभिः। दुःसाध्यान् साधयामास सचिवः शुचिभूषणः ॥४४२॥ कदाचित् कथयामास कोऽपि क्षोणीपतेः पुरः। जगत्प्रियोऽपि देवायं न प्रियो निजयोषितः ॥४४३॥ कथं वेत्सि नृपोक्तोऽसौ बभाषे हन्त! होरया। देव! जानामि कामिन्या निजाया वल्लभो न यः ॥४४४॥ श्रुत्वेदं कौतुकादेष सेवावसरमागतम्। उवाच सचिवं

१ 'मञ्जरी' इति च। २ 'भाषस्व निजवल्लभम्' इत्यपि।

चारु समक्षं निजपर्षदः ॥४४५॥ मन्त्रिन्नभिनवो मन्त्री राज्ञो भोजनदायकः । इत्यस्माकं सदाचारः कर्तव्यः
सत्वरं त्वया ॥४४६॥ आमेत्युक्त्वा गतो गेहं विमनस्को गतस्ववत् । उवाच धात्रिका मन्त्रिश्रेष्ठं श्रेष्ठगिरा तया
॥४४७॥ अपमानं महीभर्त्रा किं ते वत्स ! प्रकाशितम् । किंवा धीविषयेऽप्युच्चैः कश्चिदर्थस्त्वगोचरः ? ॥४४८॥
न मे मातर्महीभर्त्रा मानम्लानिः प्रकाशिता । कश्चिदर्थो न मे धात्रि ! मत्यगोचरतां गतः ॥४४९॥ परं क्रूरनि-
देशोऽयं दत्तः क्षोणीभुजा स्वयम् । यत्तवौकसि भोक्तव्यं कल्पोऽस्माकं कुले ह्ययम् ॥४५०॥ गृहाऽऽगते मही-
नाथे मन्त्रिण्याः किल चेष्टितम् । प्रकटं भविता सर्वं तदर्थं खेद एष मे ॥४५१॥ मन्त्रीश ! चिन्तया चित्तं खेदा-
क्रान्तं करोषि किम् ? । भोजने सज्जयिष्यामि राज्ञः सौभाग्यकन्दलीम् ॥४५२॥ तद्वचःश्रवणादेव सुधासिक्त
इवाभवत् । हस्तावलम्बनं[1] पुंसां पततां किं मुदे नहि ? ॥४५३॥ उवाच धात्रिका मन्त्रिगेहिनीं धीरया गिरा ।
एकाग्रहाऽसि हे वत्से ! कृत्याकृत्यबहिर्मुखि ! ॥४५४॥ मामकं वचनं वेगादेकं कुर्वभिमानिनि ! । जनन्या इव
नाज्ञा मे लङ्घितुं[2] युज्यते क्वचित् ॥४५५॥ सचिवो जगतीपालं त्वद्गृहे भोजयिष्यते । अभ्यधादिति ते भर्ता
मन्मुखेन तवाग्रतः ॥४५६॥ मातः ! केनापि भूपालो ज्ञापितश्चरितं मम । बुभुक्षुर्मां दिदृक्षुश्च तद् मन्ये तेन हे-
तुना ॥४५७॥ मातस्तर्हि मदाकारा मच्चामय इवाऽपराः । समानवस्त्रालङ्कारास्तिस्रस्तूर्णं समानय ॥४५८॥ भो-
जयन्ती महीपालं ताभिः साकमलक्षिता । यथा भवाम्यहं मातस्तथा कुरु गुणाकरे ! ॥४५९॥ तस्या वचसि

[1] हस्तावलम्बद इत्यपि । [2] लङ्घिताऽर्हन्निदेशवत् ।

सत्यार्थे प्रगुणे विहिते चिरात्। भूपमामन्त्रयामास सचिवो भक्तिमेदुरम् ॥४६०॥ आवासे मन्त्रिणोऽथास्य विमानसदृशे श्रिया। राजाऽगात् कृतशृंङ्गारः परीवारपरिवृतः ॥४६१॥ भोजनायाऽऽसनासीने भूपाले सपरिच्छदे। एका मुमोच सौवर्णं विशालं स्थालमुत्तमम् ॥४६२॥ पीयूषरसनिष्यन्दिसंपूर्णानीव तत्क्षणम्। एका चिक्षेप पक्वानि फलान्यविकलान्यपि ॥४६३॥ अपरा काऽपि हृद्यानि पक्वान्नानि समन्ततः। द्राक् परिवेषयामास क्वणत्कङ्कणपाणिना ॥४६४॥ एका परिमलोद्गारहृद्यमोदनमद्भुता। अक्षिपद् भूपतेः स्थाले विशाले साधुचित्तवत् ॥४६५॥ इयं त्वियमियं मन्त्रिगेहिनीति विचिन्वता। न सम्यग् विविदे राज्ञा सादृश्यं भ्रमकारि हि ॥ ॥४६६॥ कृतभुक्तिर्महीपालोऽशक्नुवन् प्रष्टुमञ्जसा। समीपे मन्त्रिणो मौनमाधत्ते स्म सविस्मयः ॥४६७॥ सपर्यां मन्त्रिणः प्राप्य गतवान् मन्दिरं नृपः। स्वानुवाच नरानेवं न ज्ञाता सचिवाङ्गना ॥४६८॥ तस्याः निरीक्षणे कायः कोऽप्युपायो विशारदाः!। ते प्रोचुर्देव! नगरबाह्येऽस्ति पुरदेवता ॥४६९॥ कार्यं नृत्यं मन्त्रिपत्न्या मन्त्रिण्याऽऽतोद्यवादके। पुरो देव्याः पुरः पौरैर्देवेन ज्ञायते यथा ॥४७०॥ भवत्वेवं नृपः प्रोच्य द्वितीयेऽह्नि महीपतिः। पुरतः कथयामास तमादेशं मनोगतम् ॥४७१॥ क्षुद्राऽऽदेशमिमं श्रुत्वा गत्वौकसि सविस्मयः। अशेत मन्दिरस्यान्तश्चिन्तासन्तानतापितः ॥४७२॥ मन्त्री खेदपरो धात्र्या पृष्टः प्रोचे महत्तमः। क्षुद्राऽऽदेशस्य पृथ्वीशो धात्रि! पात्रीचकार माम् ॥४७३॥ जगाद भूपतेः पुत्रीं धात्री पावनया गिरा। समादेशं महीभर्तुर्दुःश्रवं धीमतामपि ॥४७४॥ पटहे पटुपाटं च वाद्यमानेऽमुना मुदा। अहं नृत्यं विधास्यामि हसन्तीति जगाद सा ॥४७५॥

वादयितुमसुं पुत्रि! चेदसौ ज्ञास्यते नहि। लप्स्यते हास्यतां मन्त्री समक्षं नृपपर्षदः ॥४७६॥ तदाऽभाषिष्ट हृष्टा सा पुरतः सचिवेशितुः। दुष्प्रापार्थस्य लाभे हि हर्षो याति प्रकर्षताम् ॥४७७॥ अथ देवीगृहस्यान्तर्मञ्चविन्याससुन्दरम्। साकं पौरजनैः सर्वैरुपविष्टे महीभुजि ॥४७८॥ मन्द्रमध्यादिभेदेन तत्तेतिध्वनिनादतः। मन्त्रिणा वाद्यमानेऽपि पटहे पटुनिःस्वने ॥४७९॥ विहितोद्दामशृङ्गारा रम्भेव क्षितिगोचरी। हरन्ती पौरचेतांसि समागाद् मन्त्रिगेहिनी ॥४८०॥ (त्रिभिर्विशेषकम्) ध्वनिमाकर्णयत्येषा पटहस्य यथा यथा। तथा तथाऽङ्गे रोमाञ्चोऽङ्कूरपूरमपूरयत् ॥४८१॥ अहो! ईदृक् कुतोऽनेन ज्ञातं पटहवादनम्?। चित्रीयमाणा हृदये नर्नर्त्ति स्म लयोत्तरम् ॥४८२॥ नृणां निरीक्षमाणानां दम्पत्योस्तं कलाक्रमम्। शेषेन्द्रियभवा वृत्तिर्लोचनेषु लयं ययौ ॥४८३॥ मूर्धानं भूपतिर्धुन्वन् विस्मयस्मेरतां गतः। सर्वतत्त्वप्रवीणोऽसि व्याजहारेति मन्त्रिणम् ॥४८४॥ तामपूर्वां कलां दृष्ट्वा पद्मिनीप्राणवल्लभः। प्राप द्वीपं परं द्रष्टुमिवान्यत्रापि तादृशीम् ॥४८५॥ परिस्पन्दैः समं राजा प्रतस्थे नगरीं प्रति। ऊचेऽथ मन्त्रिणी नाथ! करमुद्रा ममापतत् ॥४८६॥ सान्वया सुभगाऽऽनेया सस्नेहमिति वादिनी। प्राविक्षद् नगरस्यान्तर्हृष्टा सौभाग्यकन्दली ॥४८७॥ तदाऽऽदेशवशादेष प्रमोदोन्मादमासदत्। धन्योऽहमद्य सद्गात्र्या भाषितो गारवोत्तरम् ॥४८८॥ विजने तत्र तां वीक्ष्य लब्ध्वा च करमुद्रिकाम्। अचालीदुज्जयिन्यां हि बहिःस्थानां भवेद् मृतिः ॥४८९॥ शीघ्रमायन् पुरीं दत्तकपाटं गोपुरं पुरः निरीक्ष्य वप्रविस्तीर्णपयोमार्गमुपाययौ ॥४९०॥ विश्रान्तोऽन्तर्भुजङ्गेन दष्टः स्पष्टमथो करे। हाहेति न्यगदद् मन्त्री मृत्योः पटहविभ्रमम् ॥

॥४९१॥ इतश्च सौधमासीना वारवेश्याऽवनीशितुः । तं शुश्राव महानादं कर्णयोर्विषसेचनम् ॥४९२॥ अद्राक्षीत् पतितं क्षोण्यां सचिवं प्रसरद्गरम् । अक्षालयच्च पाणिस्थं मणिं नीरेण भूरिणा ॥४९३॥ अपाययदमुं तच्च परोपकृतितत्परा । सोऽभूदपविषो यस्मादचिन्त्यं मणिवैभवम् ॥४९४॥ पुनर्जातमिवात्मानं मन्यमानः कृतज्ञराट् । सचिवस्तामुवाचेदं किं कुर्वे तव वाञ्छितम् ॥४९५॥ चेद् नाथ! वरदोऽसि त्वं मत्तोऽन्यत्र त्वया ततः । भवेनेव भवानीतो न गन्तव्यं कदाचन ॥४९६॥ तया साकं चतुर्यामीमतिवाह्य घटीमिव[1] । प्रातःकृत्यानि कृत्वाऽसौ निषसाद महासने ॥४९७॥ केनचिद् योगिना दत्तं प्रभावौषधिकण्डकम् । अबध्नात् पणपद्माक्षी चरणे सन्निवेशितुः ॥४९८॥ तत्प्रभावादसौ जज्ञे चन्द्रकी वरचन्द्रकः । एकस्मिन् जन्मनि प्राप्तजन्मान्तर इव क्षणात् ॥४९९॥ उड्डीय बर्हिणो भ्राम्यन् गतत्रासं पुरेऽखिले । सन्ध्यायां तत्र पण्यस्त्रीगेहं याति स्म सर्वदा ॥५००॥ कण्डकव्यत्ययादेष यवनिकान्तरादिव । प्राप्तपुंस्त्वो नट इव वाहयामास शर्वरीम् ॥५०१॥ रमयित्वा निशां सर्वां पणस्त्रीणां करण्डकात् । प्रत्यहं विदधे मन्त्रिपुङ्गवं बर्हिणाकृतिम् ॥५०२॥ इतस्ततोऽपि गेहेषु भ्राम्यन्नेष दिने दिने । रात्रौ पणाङ्गनागेहमागच्छति वशीकृतः ॥५०३॥ इतो मन्त्रिण्यनायाते मन्त्रिण्यधृतिकारिणी । रतिं न क्वापि सा प्राप ग्रीष्मे हंसी मराविव ॥५०४॥ सोऽन्येद्युर्बर्हिरूपेण भ्राम्यन् स्वगृहतोरणम् । आच्छाद्य पिच्छसंभारे वितेने तोरणश्रियम् ॥५०५॥ पत्युर्विरहतप्ताया मातरेष कलापवान् । प्रियागमनयत्प्रीतिं प्रदत्ते मम नेत्रयोः ॥

१ मुहूर्तवदिति च पाठः ।

॥५०६॥ अज्ञानतो मया पूर्वं दृष्टः प्राणप्रियोऽप्रियः। इदानीं पूर्वदुष्कर्मविपाकाद् दूरतो गतः ॥५०७॥ छद्म श्रीसद्मनस्तस्य प्रियस्याहमजानती। पुराऽपि रोदनं चक्रेऽधुनाऽपि चिरशिक्षितम् ॥५०८॥ भोगिभोगविषज्वालालीढं दहतु चन्दनम्। कथं दहतु मे देहं निःसन्देहं हिमद्युतिः ? ॥५०९॥ इत्थं विलापं कुर्वाणा मुहुः सौभाग्यकन्दली। निपपात महीपीठे हृतजीवेव केनचित् ॥५१०॥ धात्र्या परिजनेनापि प्रतीकारे कृते सति। अतुच्छमूर्च्छाऽपगमात् स्वस्था तस्थौ कथञ्चन ॥५११॥ एवं च भाषमाणायां तस्या गेहादथो शिखी। अन्येद्युरगमद् भूपपुत्र्याः सौधे मनोहरे ॥५१२॥ तत्सख्या कौतुकादेष विधृतो गृहिजातवत्। अर्पितो मदनावल्या विश्राम इव चेतसः ॥५१३॥ कण्डकं त्रोटयामास वीक्षमाणा शिखण्डिनम्। नररूपिणमद्राक्षीदमुं सा सचिवोत्तमम् ॥५१४॥ किमेतदिति विस्मेरनयना मदनावली। रोमाञ्चकण्टकभयादिवासनमथामुचत् ॥५१५॥ सत्यस्मिन्नासनासीने किमेतदिति साऽवदत् ?। अथोचे सचिवः सर्वमेतस्याः पुरतो मुदा ॥५१६॥ मन्त्रिन्! त्वद्विरहे राजा निखिला नागरा अपि। विमूढमनसोऽभूवन् दिग्मूढाः पथिका इव ॥५१७॥ मन्त्रिन्! निष्ठुरचित्तोऽसि रूपं संगोपयन्निजम्। कुरुते लेख्यमेकोऽन्यो लेखामपि ददाति न ॥५१८॥ यत्प्रजल्पसि तत्सत्यं वाचा बद्धोऽस्मि निश्चितम्। मुञ्च मां बर्हिणं कृत्वा बद्ध्वा च क्रमकण्डकम् ॥५१९॥ इत्युक्ते केकिरूपेऽस्मिन्ननया विहिते गते। इतश्चाभाणि तद्धात्र्या नरशब्दो मया श्रुतः ॥५२०॥ उपमातः! कथं पुंसः संचारः संभवेदिह ?। यदीदृग्भाषसे नूनमसंबद्धमिवाधुना ॥५२१॥ पौनःपुन्येन धात्री सा तामूचे शपथान्वितम्। अथ

सा कथयामास तत्सर्वं सचिवोदितम् ॥५२२॥ द्वितीयेऽह्न्येष स भ्राम्यन् कृतसंकेतशब्दवत्। समागात् तत्र धात्री साऽवर्द्धयज्जगतीपतिम् ॥५२३॥ ज्ञातवृत्तः समेत्यासौ कर्त्तित्वा करकण्डकम्। मुख्यरूपधरं चक्रे धरणीशोऽथ मन्त्रिणम् ॥५२४॥ सानन्देनाथ राज्ञोचे मम पुत्रीं समुद्वह। वेश्यावृत्तं च तेनास्य समस्तं विनिवेदितम् ॥५२५॥ साकूतमथ साऽऽहूता क्षोणीशेन पणाङ्गना। स्वामिन्! प्रसादमाधेहि ममाऽऽदेशनिदेशतः ॥५२६॥ वाचा बद्धममुं मुञ्च सचिवं दत्तजीवितम्। यथाऽङ्गजाया मे पाणिं गृह्णाति शुभवासरे ॥५२७॥ आमेत्युक्ते नृपस्तस्याः प्रसादं बह्वकारयत्। उचितानुचितज्ञानं वारवेश्यास्ववस्थितम् ॥५२८॥ सुन्दरश्रेष्ठिनः पुत्र्या सहितां मदनावलीम्। पर्यणाययदुर्वीशो मन्त्रीशं शुभवासरे ॥५२९॥ स्थापितो युवराजत्वे दत्त्वा देशान् महत्तमः। न पुण्यं देहिनां मातुं शक्यतेऽम्भोऽम्बुधेरिव ॥५३०॥ तिसृभिः परिणीताभिर्वेश्यया सह मन्त्रिराट्। बुभुजे विषयान् मर्त्यजन्मचूतफलोपमान् ॥५३१॥ कालेन कियता रत्नकेतुः क्षितिपतिर्भृशम्। भवोद्विग्नोऽग्रहीद् दीक्षां तापसानां यथाविधि ॥५३२॥ विद्याविलासः सभभूद् भूपालः पालयन् प्रजाम्। प्रचण्डशासनः पाकशासनः स्वरिवाऽऽगतः ॥५३३॥ अन्येद्युः श्रेष्ठिसू राजा चतुरङ्गचमूवृतः। रुरोध काञ्चनपुरं जम्बूद्वीपमिवाऽम्बुधिः ॥५३४॥ तेजोऽधिगम्य दुःसह्यं तस्य व्योममणेरिव। उलूक इव वाग्मूकः सूरसेनो ननाश च ॥५३५॥ नीलपत्रावलीकीर्णे बद्धकाञ्चनतोरणे। तत्राविक्षत् पुरे राजा सविद्युद्वारिदोपमे ॥५३६॥ स्वर्णपात्राणि संभृत्य रत्नैः पौरा डुढौकिरे। प्रसादं तेषु चक्रेऽसौ वाञ्छितार्थसमर्थकम् ॥५३७॥ श्रेष्ठ्यागाद् नगरीमुख्यः श्रीपालः

सूनुभिः सह । श्रेष्ठिन् ! मामभिजानासि भाषते स्मेति भूपतिः ॥५३८॥ सोऽप्यूचे सूर्यवत् ख्यातं राजानं त्वां न वेत्ति कः ?। वस्तुतस्तु यथावस्थं नो वेद्मि त्वां महीपते ! ॥५३९॥ समक्षं सर्वलोकानां ततः श्रीवत्सभूपतिः। चरित्रं मूलतः सम्यग् संक्षेपेणेत्यवोचत ॥५४०॥ तव सूनुरहं श्रेष्ठिन् ! श्रीवत्स इति विश्रुतः। रामाचतुष्टयीयोगप्रभृतेर्वचनात् पुरा ॥५४१॥ कोपाटोपोत्कटं स्पष्टं विज्ञाय त्वां विनिर्गतः। इमाश्चतस्रः संप्राप्तास्तव पादप्रसादतः ॥५४२॥ (युग्मम्) सचक्रे पृथिवीपालः श्रीपालश्रेष्ठिनं ततः। वध्वः सर्वाश्च हृष्टाङ्ग्यो ह्याचारः कुलयोषिताम् ॥५४३॥ यौवराज्ये पदे न्यस्य श्रीधरं प्रथमाङ्गजम्। राज्ययुग्ममथ प्राज्यं नयवृत्त्या शशास सः ॥५४४॥ अन्यदोपवनस्यान्तः सूरिः श्रीमतिसागरः। सवितेव तपोदीप्त्या पूर्वर्हिः समवासरत् ॥५४५॥ तं वन्दितुं महीपालः पालयन् पावनीं क्रियाम्। जगाम भक्तितस्तत्र पौरवृन्दपरिवृतः ॥५४६॥ देशनान्ते महिपालः पृष्टवानिति तान् गुरून्। पुरा कथं ममाज्ञानं सर्वत्रोल्लसितं प्रभो ! ? ॥५४७॥ कथं पश्चाद् मुने ! ज्ञानं प्रसृतं मम कोविदात् ? ! इत्युक्ते न्यगदच्छ्रीमान् सूरिर्भूरिगुणोत्तरः ॥५४८॥ पुरा जन्मनि पठतां महाविघ्नस्त्वया कृतः। अतस्तत्कर्मबन्धेन ज्ञानोल्लासोऽभवद् न ते ॥५४९॥ गुरुणा केनचित् पश्चात् सद्वाक्यैः प्रतिबोधितः। भक्तिं चक्रे धिया तेषु प्रत्यहं पुस्तकादिभिः ॥५५०॥ सत्कर्मबन्धतोऽभूस्त्वमुपाध्यायविशारदः। ज्ञानविघ्नाच्च मूर्खत्वं पूर्वं संप्राप्तवानसि ॥५५१॥ श्रुत्वेदमवदद् राजा कर्मबन्धो महान् कृतः। कथं श्लथीभवेद् नाथ ! ततः प्रोवाच संयमी ॥५५२॥ बद्धस्पृष्टनिधत्ताख्यास्त्रयो भेदा महीपते !। मिथ्यादुष्कृतभणनादिभिर्ज्ञेयाः सुहेतिभिः ॥५५३॥ तदन्यः

कर्मबन्धो यो निकाचित इति स्मृतः। भूयसा तपसा सोऽपि विजेतव्यो मुमुक्षुभिः ॥५५४॥ यथा तुषारपातेन दह्यतेऽनोकहव्रजः। यथाऽऽम्लरसविष्टब्धं लङ्घनेनापदिश्यते ॥५५५॥ यथा दवाग्निनाऽरण्यं दह्यतेऽसह्यतेजसा। तथा सर्वाणि कर्माणि जीयन्ते तपसा चिरात् ॥५५६॥ (युग्मम्) कीर्तेर्गर्वाद् भयाद् वाऽपि सुदेयं दानमङ्गिनाम्। कुललज्जाभराभ्यां च सुकरं शीलपालनम् ॥५५७॥ मृषाऽन्यरञ्जनाद् वाऽपि सुकरा हन्त ! भावना। दुष्करं तु तपस्तप्तुं देहधातुक्षयावहम् ॥५५८॥ श्रुत्वेति नन्दनं राज्ये मदनावलिसंभवम्। संस्थाप्य सूरिपादान्ते श्रीवत्सो जगृहे व्रतम् ॥५५९॥ सोऽभ्यस्य द्विविधां शिक्षां दक्षः कक्षीकृतक्रियः। विशेषतस्तपस्तप्तुं त्रैविध्येन प्रचक्रमे ॥५६०॥ यथा यथा तपो देहतनुतां तनुते तनौ। तथा तथाऽस्य सद्भावमहिमा नहि हीयते ॥५६१॥ परितक्ष्य तपष्टङ्कैः शिलामिव निजां तनूम्। उच्चकार तथा सोऽभूद् यथा जङ्गमदैवतम् ॥५६२॥ आयुःक्षये स राजर्षिर्गृहीत्वाऽनशनं चिरात्। एकावतारस्त्रिदशो जज्ञे तस्माच्च सेत्स्यति ॥५६३॥ विद्याविलासराजर्षिर्यथा तेपेतरां तपः। तथाऽन्यैरपि भावेन पालनीयं महाबल ! ॥५६४॥ ततो महाबलो राजा जगादेति कृतस्मितम्। करिष्यामि तपः शुद्धं स्वामिन् ! विद्यानरेन्द्रवत् ॥५६५॥

दानशीलतपोधर्मा अमी भावं विना त्रयः। न फलन्ति महीपाल ! शाला इव ऋतुं विना ॥५६६॥ यद्वद् रूपं दृशा यद्वदलङ्कृत्या कवेर्वचः। यद्वच्चन्द्रो द्युता तद्वद् धर्मो भावेन भूष्यते ॥५६७॥ भविनो भावनैवैका मुक्तिसङ्गमदूतिका। भवे भवेदिहैवाऽऽशु दृढप्रहारिसाधुवत् ॥५६८॥ तथाह्यासीत् पुरे कश्चिद् महाकोपी द्विजात्मजः।

अन्यायकारिणामाद्यो यौवनं चाप्युपाययौ ॥५६९॥ ग्रन्थिभेदं व्यधत्तोच्चैः स कदाचन भव्यवत् । क्वचिच्च खात्रखात्राणि लोलः कोल इवानिशम् ॥५७०॥ अवध्यत्वादसौ राजन्नृभिर्निर्वासितः पुरात् । अथाऽगाच्चौरभूपल्लीं चौरीहल्लीसकाकुलाम् ॥५७१॥ चौरसेनापतिं शश्वत् सेवते स्म द्विजात्मजः । स्थानलाभात् कृतार्थं स्वं मन्यमानो मनोऽन्तरे ॥५७२॥ तैस्तैरुदग्रचरितैरात्मतुल्यं विलोक्य तम् । अमन्यत सुतत्वेन चौरसेनापतिः स्वयम् ॥५७३॥ दस्युस्वामिनि पञ्चत्वमुपेयुषि स दस्युभिः । तत्पदे स्थापितश्चण्डकर्माऽजनि विशेषतः ॥५७४॥ सुदृढं प्रहरत्येष प्राणिनो निष्कृपं यतः । ततो दृढप्रहारीति सान्वयं नाम निर्ममे ॥५७५॥ बभञ्ज नगराण्येष जग्राह पथिकव्रजान् । ग्रामान् प्रज्वालयामास पञ्जिकार्थं कृताग्रहः ॥५७६॥ अन्येद्युस्तस्करैः साकं स्वांशैरिव [2]पृथग्गतैः । भङ्क्तुं कुशस्थलं ग्राममगादेष महाभुजः ॥५७७॥ तत्रास्ति देवशर्मेति ब्राह्मणः शर्मवर्जितः । स्वाङ्गवत् सहजं यस्य दौर्गत्यं प्रसृतं चिरम् ॥५७८॥ तदैव बालकैरेष क्षीरान्नं याचितो द्विजः । बालका न हि जानन्ति सदसत्त्वं निजौकसि ॥५७९॥ यतः–दस्यवो डिम्भरूपाणि राजानश्च द्विजा अपि । परपीडां न जानन्ति गृह्णते च यथा तथा ॥५८०॥ परिभ्रम्याऽखिलं ग्रामं याचित्वा च क्वचित् पयः । क्वचिच्च तन्दुलान् स्त्यानीभूतेन्दुकिरणानिव ॥५८१॥ क्वापि क्वापि गुडं हृद्यमभ्यर्थ्य स्वस्तिभाषणात् । क्षैरेयीं पाचयामास स्नातुं चागाद् नदीरये ॥५८२॥ इतश्चोग्रहशो गेहमागच्छंस्तस्य तस्कराः । तेषामेकतमोऽनश्यत् क्षैरेयीं प्राप्य रङ्कवत् ॥५८३॥ अथोच्चैर्डिम्भरूपाणि चक्रन्दु-

१ निर्मितमित्यपि पाठः । २ पृथग्गतैरिति च ।

विरसस्वरम्। उदितं रुदितं ह्यस्त्रं बालानां योषितामिव ॥५८४॥ रुदन्तस्ते नदीं गत्वा तूर्णं जनकमूचिरे। केनचित् पश्यतां तात! जह्रे नः पायसं गृहात् ॥५८५॥ तदाकर्ण्याऽदधाच्चित्ते दैवं दुर्बलघातकम्। अन्येषु वेश्मसु ग्रामे दुर्भिक्षं किं विजृम्भते ? ॥५८६॥ क्रुध्यन्नथ द्विजस्ताम्रवदनो ग्राममीयिवान्। भुजाभ्यां परिघं प्रेतभर्तुर्दण्डमिवायतम् ॥५८७॥ आदाय गेहमागत्य स भूत इव नूतनः। समुल्लासितदोर्दण्डो जघान स्तेनमण्डलम् ॥ ॥५८८॥ (युग्मम्) दृष्ट्वा वित्रस्यतश्चौरांस्तेन वातेन तूलवत्। दधावे तस्कराधीशो यमदूत इव स्वयम् ॥५८९॥ सत्वरं धावमानस्य प्रवाहस्य शिला यथा। अन्तराले बभूवाऽस्य सौरभेयी गतिच्छिदे ॥५९०॥ प्रेरित इव दुर्गत्याऽधिष्ठित इव रक्षसा। निष्कृपस्तां कृपाणेन निजघान निषादवत् ॥५९१॥ तस्कराणामधीशस्थ संमुखीनोऽभवद् द्विजः। मृगो मृगाधिपस्येव शिशुपालनतत्परः ॥५९२॥ रे! रे! तस्कर! मद्वेश्म विशन् मूर्ख! मुमूर्षसि। शापेनापि ममाऽनन्ताः क्षयं नीता वधं विना ॥५९३॥ तदाकर्ण्याथ चौरेशो मण्डलाग्रेण चोग्रधीः। फलवत् पातयामास शिरो रोरद्विजन्मनः ॥५९४॥ आ पाप! पापिनामाद्य! ब्रह्महत्याविधायक! एवमुक्त्वाऽभ्यगादस्य वेलामासवती वधूः ॥५९५॥ दुर्गतेः सङ्गदूतेन धौतेन तरवारिणा। विददारोदरं तस्याश्चण्डः कूष्माण्डखण्डवत् ॥ ॥५९६॥ गर्भं जरायुमध्यस्थं कम्पमानं भयादिव। निरीक्ष्य पुरस्तस्य करुणा तरुणायते ॥५९७॥ हा मातस्तात! हा! मातर्विलपन्त इति स्फुटम्। एते स्तनन्धया मोहाद् मयैव निहताः खलु ॥५९८॥ पितृमातृपरित्यक्ताः

१ –नस्ताम्रपौन्नवदित्यपि पाठ.। २ –रानमुष्मात्तूलपूलवदिति च।

किमु जीवन्ति बालकाः ?। कठोरेण कुठारेण विलूनाः पल्लवा इव ॥५९९॥ गोब्रह्मवनिताभ्रूणहत्यामित्यादधद् भृशम्। पातकं पातकं जन्तोर्धिगार्जयमनार्यवत्¹ ॥६००॥ स्वयं स्वं हन्मि किं शस्त्र्या कूपे झम्पां ददामि किम् ?। विशामि ज्वलने किंवा विषादाद् विषमद्मि किम् ? ॥६०१॥ एवं विचिन्तयन्नेष जातवैराग्यभावनः। व्यावर्तमान उद्याने स्थितान् साधूनवैक्षत ॥६०२॥ प्रणिपत्येति तानूचे पापात्माऽहं दुराशयः। दृशाऽप्यदृश्यो वचनैरभाष्योऽहं भवादृशैः ॥६०३॥ नास्ति मत्तः क्वचित् पापी नास्ति मत्तोऽपि निर्घृणः। नास्ति मत्तोऽपि निर्धर्मा नास्ति मत्तोऽधमाधमः ॥६०४॥ ईदृक्षमपि मां त्रातुं यूयमर्हत सांप्रतम्। प्रायश्चित्तरहस्यज्ञाः सर्वधारणा यतः ॥६०५॥ ततस्ते साधवः साधुधर्मतत्त्वमुपादिशन्। श्रामण्यमेष जग्राह पापपङ्कनदीरयम् ॥६०६॥ यस्मिन्नहनि स्वतोऽन्यस्मादपि स्मर्तास्मि पातकम्। तत्र तत्रैव नो भोक्ष्ये कृतपर्वतपा इव ॥६०७॥ कर्ताऽस्मि क्षान्तिमक्षूणामित्यभिग्रहयोर्युगम्। अग्रहीदेष शुद्धात्मा भववैराग्यरञ्जितः ॥६०८॥ अथावस्कन्दिते ग्रामे तस्मिन्नेव कुशस्थले। विजहार महासत्त्वः कर्मक्षयकृताग्रहः ॥६०९॥ विधायैष महापापी नटवद् वेषमोचनम्। पुनर्लुण्टयितुं ग्राममायया हेरिकोपमः ॥६१०॥ रे भ्रूणादिमहापापकारकोऽपि न मारितः। दर्शनव्याजतोऽस्माभिरित्यतर्ज्यत तैर्जनैः ॥ ॥६११॥ भिक्षार्थं प्रविशन्नेष ग्रामवेश्मसु संयमी। कीटकैर्भक्षितश्चैव लोष्टखण्डैरताड्यत ॥६१२॥ विशेषतस्ताड्यमानस्तत्पापं संस्मरन्नसौ। नाभुङ्क्त किमुत क्षान्तिं विधत्ते स्म दिवानिशम् ॥६१३॥ यष्टिभिस्ताडयामा-

1. –मनार्जवः इति च।

सुस्तं दुर्दान्तमहोक्षवत्। जघ्नुश्च मुष्टिभिः कामं वपुर्गुल्मविधायकम् ॥६१४॥ कायोत्सर्गस्थितं ग्राम्याः पिदधुः पांशुवृष्टिभिः। देशारिष्टसमुद्भूता उत्पाता इव पत्तनम् ॥६१५॥ इत्थं कदर्थ्यमानोऽसौ ग्रामीणैः प्रनिवासरम्। एवं विभावयामास मुच्यमानरजोगुणः ॥६१६॥ दूयसे किमु रे! जीवाऽनर्गलैः खलु जल्पितैः। प्रदत्तं लभ्यते नैवाऽप्रदत्तं हि कदाचन ॥६१७॥ शुभेतरपरीणामाकृष्टमेतत् तवाऽऽगतम्। तेनार्जितं स्वयं भोक्ता हेतुमात्रं परः पुमान् ॥६१८॥ यदुपात्तं त्वया पापं भोग्यं जननकोटिभिः। तदिहैव शुभस्वान्तो भोक्ष्यसे क्षणमात्रतः ॥६१९॥ यतः-अज्ञानी यत् कृतं कर्म क्षिपेद् वत्सरकोटिभिः। तज्ज्ञानी गुप्तिसंपूर्णः क्षिपेदुच्छ्वासमात्रतः ॥६२०॥ जात्यरत्नमिवाऽप्राप्तं प्राप्य चारित्रमद्भुतम्। शमेन जय कर्माणि शर्माण्यपि तथाऽर्जय ॥६२१॥ प्रथमं कटुकं पश्चात् पीयूषति यथौषधम्। तथा ग्राम्यवचो जीव! विचिन्तय सचेतनः ॥६२२॥ कर्मक्षयसखा तेऽसौ जीव! मा क्लीबतां भज। एतत्साहाय्यतः सर्वकर्मनिर्मूलकोऽसि यत् ॥६२३॥ चिरं सहित्वा दुःखानि त्वं चेद् नेदं सहिष्यसे। तद् वृथा प्राक्तनं सर्वं मतिर्याऽन्ते हि सा गतिः ॥६२४॥ यादृक् कर्म कृतं जीव! [1]भज तादृगवेदनम्। न शालिर्लूयते क्वापि वपने कोद्रवस्य यत् ॥६२५॥ वदनच्छायया कर्म यया जीव! त्वयाऽर्जितम्। तामेव बिभृहीदानीमेकरूपा महत्तराः ॥६२६॥ एवं भावयतस्तस्य भावनाशुद्धचेतसः। उत्पन्नं केवलज्ञानं लोकालोकप्रकाशकम् ॥६२७॥ निःशेषक्षीणकर्मांशोऽयोगिस्थो योगिनां वरः। दृढप्रहारी भगवान् प्रपेदे परमं पदम् ॥६२८॥ भावनायाः फलं राजन्!

१ भव तादृगवेदने इति पाठान्तरम्।

न सम्यग् वक्तुमीश्वरः। यदीदृशोऽपि तमसः परं पदमवाप्तवान् ॥६२९॥ इत्यादितीर्थकृद्धर्मं श्रावं श्रावं महाबलः। रोमाञ्चैरञ्चितो देहे भावनाऽम्भोदबिन्दुभिः ॥६३०॥ अथाऽचलादयोऽप्यूचुर्नृपमित्रा मुनीश्वरम्। व्रतं वयमपि प्रीत्या ग्रहिष्यामो नरेन्द्रवत् ॥६३१॥ यावद् राज्येऽङ्गजं न्यस्य समागच्छामि सत्वरम्। भवद्भिस्तावदत्रैव स्थेयं मयि कृपापरैः ॥६३२॥ अथ प्रोवाच भगवान् वरधर्मा मुनीश्वरः। देवानुप्रिय ! मा कार्षीः प्रमादं श्रेयसः कृते ॥६३३॥ प्रभो ! प्रमादः सुतरां तदैव तत्यजे मया। यदैव भवतां वाणी सुश्रुवे तत्त्वसारिणी ॥६३४॥ अथ नत्वा गुरुं गत्वा पर्षदं जगतीपतिः। बलभद्रकुमारस्याभिषेकार्थं कृतोद्यमः ॥६३५॥ पप्रच्छाऽष्टाङ्गनिमित्ततत्त्वज्ञं गणकोत्तमम्। ब्रूहि लग्नं यथा शुद्धं राज्यलक्ष्मीप्रवर्धकम् ॥६३६॥ अथो विचार्य संस्थाप्य लग्नं धरणिमण्डले। नैमित्तिक उवाचोच्चैर्ज्योतिःशास्त्रमहोदधिः ॥६३७॥ पातेन लत्तया वेधो ग्रग्रहैकार्गलादिभिः। दोषैरेभिर्विनिर्मुक्त रोगैरिव कलेवरम् ॥६३८॥ त्यक्तक्रूरग्रहग्रामं क्रूरालिङ्गितमेव च। वारस्य जन्मभं यत्तु तस्माच्च दशमं परम् ॥६३९॥ अष्टादशं तथैकोनविंशैकविंशमेव च। वर्जनीयं मया प्रोक्तं नक्षत्रं क्षितिवासव ! ॥६४०॥ (त्रिभिर्विशेषकम्) सक्रूरा जन्मभूर्दग्धा तारा साम्यवती तथा। त्रिदिनस्पर्शिनी चापि रिक्ता भद्राऽन्विता तथा ॥ ॥६४१॥ संक्रान्तिग्रहणाभ्यां च हीनकालमुखी तिथिः। अथानेकगुणा राजन् ! पुण्या तिथिरिवागता[1] ॥६४२॥ राहुकेतुयमच्छाया क्रूरवारस्तथैव च। दिनवारारिहोरा च क्रूरवारस्य सा पुनः ॥६४३॥ यमघण्टकर्कयोगावुत्पातो

१ – रिवाङ्गनेति च पाठः।

मृत्युकाणकौ। संवर्तक इति दोषा वारेऽस्मिन् सन्ति न क्वचित् ॥६४४॥ विष्कम्भगण्डशूलाश्चातिगण्डो वज्र-वैधृती। व्याघातः परिघश्चापि व्यतीपातयुता नव ॥६४५॥ एतैर्योगैः परित्यक्तं शुभयोगैः परावृतम्। कुनाम-कालदण्डाद्युपयोगैरुज्झितं दिनम् ॥६४६॥ मुहूर्तं पावनं राजन्! बवबालवकौलवैः। त्रिसंख्यैः करणैर्हृद्यैस्त्रिलोकीशत्वसूचकैः ॥६४७॥ अजन्ममासि निर्मुक्तधनुर्मीनस्थभास्करम्। असिंहस्थसुराचार्यं लग्नमेतद् मनोहरम् ॥ मघा पुनर्वसुः पुष्यो हस्तः स्वातिश्च रेवती। रोहिणी श्रवणं चैव धनिष्ठा चोत्तरात्रयम् ॥६४९॥ मृगशीर्षं तथा मूलमनुराधा नराधिप!। पञ्चदशापि ऋक्षाणि प्रतिष्ठायां शुभान्यहो! ॥६५०॥ शन्यर्कक्षितिजाः षष्ठतृतीयस्थाः शुभावहाः। द्वित्रिस्थश्चन्द्रमाः श्रेष्ठः सर्वकार्यप्रसाधकः ॥६५१॥ एकद्वित्रिचतुष्पञ्चदशमस्थो बुधो मतः। एकद्वित्रिचतुष्पञ्चनवसप्तदशस्थितः ॥६५२॥ गुरुः शुभतरः प्रोक्त एकपञ्चचतुःस्थितः। नवचतुर्दशस्थश्च शुक्रः प्रीतिकरः सताम् ॥६५३॥ केतुविधुन्तुदौ नूनमेकादशगतौ शुभौ। प्रतिष्ठायां ग्रहा एते लग्नस्यातिशयप्रदाः ॥ ॥६५४॥ श्रुत्वेदमुचितं दत्त्वा तेभ्यः स्वं क्षितिवासवः। लग्नेऽस्मिन्नेव राज्ये श्रीबलभद्रं न्यवीविशत् ॥६५५॥ अथाधिरूढशिबिको नरेन्द्रः श्रीमहाबलः। मुनिपादरजःपूतं महोद्यानमुपेयिवान् ॥६५६॥ स्वपदन्यस्तसत्पुत्रोऽथाऽचलो निश्चलाशयः। गुणैः स्थैर्यादिकैर्वर्यैर्धरणो धरिणीयितः ॥६५७॥ सप्तक्षेत्र्यां धनं न्यस्य पूरणोऽप्यनृणो नृणाम्। वसुभिः पूरयन् विश्वं वसुर्वसुरिव श्रिया ॥६५८॥ वैश्रमणः श्रमणत्वे बद्धकक्षो महामतिः। अभिचन्द्रस्तु निस्तन्द्रो गुरुशुश्रूषणाशया ॥६५९॥ सर्वेऽप्यमी यथा वित्तं ददाना भावनोद्धताः। शिबिकास्था गुरोः पार्श्वे

व्रतमाप्तुमुपागमन् ॥६६०॥ (चतुर्भिः कलापकम्) अथाऽवामान् वामपार्श्वे कृत्वैतान् विधिपूर्वकम्। धर्मध्वजादि तत् सर्वमदादथ मुनीश्वरः ॥६६१॥ पञ्चभिर्मुष्टिभिः केशान् मूर्तिमद्विषयानिव। स्वयमुत्पाटयामासुरेते गुरुनिदेशतः ॥६६२॥ सामायिकमहामन्त्रं पात्रं निःश्रेयसश्रियाम्। गुरोरुच्चारयामासुस्ते पीयूषकिरा गिरा ॥ ॥६६३॥ तत्कालमाप्तसाधुत्वलिङ्गिनोऽपि तपोधनाः। संवृताङ्गाः समाधिस्थाश्चिरंदीक्षितवद् बभुः ॥६६४॥ प्रदक्षिणात्रयीं दत्त्वा प्रणिपत्य गुरुक्रमौ। उपाविक्षन् पुरस्तात् ते विनयाऽऽनम्रकन्धराः ॥६६५॥ अथोपश्लोकयामास गुरुस्तद्भावधृद्धये। असारेऽपि भवे प्राप्तं श्रामण्यं मुक्तिपूरथः ॥६६६॥ चक्रित्वं त्रिदशत्वं च नृपत्वमहमिन्द्रता। विदन्तु सुलभं चैतद् दुर्लभं तु जिनव्रतम् ॥६६७॥ यतः—एकाहमपि निर्मोहः प्रव्रज्यापरिपालकः। न चेद् मोक्षमवाप्नोति तथापि स्वर्गभाग् भवेत् ॥६६८॥ किं पुनस्ते महाभागास्त्यक्त्वा तृणमिव श्रियम्। आद्रियन्ते परिव्रज्यां सुचिरं पालयन्त्यपि ? ॥६६९॥ इति विनयविनम्रा देशनां पावनां तां कुमततिमिरवीथीभास्वदंशुप्रकाराम्। श्रुतिपथमुपनीय प्रीतिभाजो मुनीन्द्रा विदधति मुदमेते सप्त साम्यैकतानाः ॥६७०॥

इति श्रीविनयचन्द्रसूरिविरचिते श्रीमल्लिस्वामिचरिते विनयाङ्के महाकाव्ये दान–शील–तपो–भावनासु जिनदत्त-वनमाला–श्रीविद्याविलासक्षितिपति–श्रीदृढप्रहारिमहर्षिकथागर्भितः श्रीमहाबलराजर्षि–अचल–धरण–पूरण–वसु–वैश्रमणा–ऽभिचन्द्रव्रतमहोत्सववर्णनो नाम द्वितीयः सर्गः।

तृतीयः सर्गः ॥

अथ स्वगुरुणा साकमवियुक्ता गुणा इव। सत्त्वराशिहितोत्कृष्टा[1] विजह्रुस्ते तपोधनाः ॥१॥ गुर्वाज्ञामिव समिती रक्षन्तस्ते यथाविधि। अभजन्ततरां साम्यं निःसीमाचरणप्रियाः ॥२॥ कायोत्सर्गजुषामेषां स्कन्धकण्डूयनं मृगाः। विदधुर्निशितैः शृङ्गैस्तीक्ष्णैर्वासीमयैरिव ॥३॥ क्षुधार्ता अप्यमी धीराः कुर्वाणा दुस्तपं तपः। एषणा न व्यलङ्घन्त निजच्छाया इवाङ्गिनः ॥४॥ अरण्यानीपथि श्रान्ता बाढं पिपासिता अपि। नो ववाञ्छुर्जलं शीतं स्फीतं पीतामृता इव ॥५॥ शीतेन बाध्यमानास्ते तुषारकणवाहिना। ईषुर्नो ज्वलनज्वालां ग्रीष्मसन्तापिता इव ॥६॥ उष्णेन दह्यमानाङ्गा न च्छायां फलिनस्य ते। अस्मरन् कायमानस्थाः सुस्था इभ्यजना इव ॥७॥ मशकैरपि संदष्टा अयःशूचीमयैरिव। नोद्वेगं विदधुः क्वापि न द्वेषं च मनागपि ॥८॥ इत्थं परीषहचमूं जयन्तस्ते तपोधनाः। वीतशोकां पुरीं जग्मुर्गुर्वादेशवशंवदाः ॥९॥ तदागमनकल्याणमुद्यानतरुरक्षकः। तत्क्षणात् कथयामास जयेत्याशीःपुरःसरम् ॥१०॥ ततः प्रकृतिभद्रोऽसौ बलभद्रः क्षितीश्वरः। तान् वन्दितुमगाद् भक्त्या पौरलोकैरलङ्कृतः ॥११॥ वन्दित्वा स्वोचिते स्थाने निषण्णे पृथिवीभुजि। तेषां मुख्योऽवदद् वाग्मी महाबलमहामुनिः ॥१२॥ अनादिमूलपर्यन्तः संसारो नाम पत्तनम्। विना केवलिनं यस्य स्वरूपं

---

१ -युक्ता इति च.।

न निगद्यते ॥१३॥ यस्मिन् देवकुलायन्ते सौधर्माद्याः सुरालयाः। पण्याकुलापणायन्ते कर्माऽकर्मभुवोऽखिलाः ॥१४॥ शैवा वैशेषिका बौद्धाः कपिला नास्तिका अमी। वाणिज्यकारकायन्ते यत्र चाटुविचक्षणाः ॥१५॥ मोहो वप्रायते यत्र तृष्णोच्चैः परिखायते। विशालविशिखायन्ते सुखासुखसमागमाः ॥१६॥ शब्दाद्या विषया यत्र पञ्चामी पद्रदेवताः। विशालकाननायन्ते जन्तुदेहाः समन्ततः ॥१७॥ तत्र कर्मपरीणामो नाम भूपो महाबलः। यदाज्ञा माल्यवत् सर्वैरुह्यते नृसुरैरपि ॥१८॥ सर्वत्राऽलङ्घ्यरचना वचनाऽगोचरोद्यमा। तस्याग्रमहिषी कालसङ्गतिर्गतिशोभना ॥१९॥ देवपूजापरः शान्तः शोभनः स्वप्नसूचितः। अल्पक्रोधोऽल्पमानोऽल्पमायोऽल्पाहङ्कृतिः कृती ॥२०॥ आस्तिकः सात्त्विकः प्राज्ञः शुभमार्गप्ररूपकः। भव्यो नाम तयो पुत्रः पवित्राचरणप्रियः ॥२१॥ (युग्मम्) कलही क्लिष्टकर्मज्ञो महामोहसखः खलु। निगोदपृथ्वीकायादिस्थितितत्त्वकृतोत्सवः ॥२२॥ पुद्गलानां परावर्ताक्षयसेवधिरक्षकः। अभव्यनामा समभूद् द्वितीयश्च तयोः सुतः ॥२३॥ (युग्मम्) क्रमादुद्यौवनं भव्येतरं पुत्रं विलोक्य सा। चिन्तासन्तानविधुरा समजायत जातुचित् ॥२४॥ तामालोक्य महीपालो बभाषे सुभगोत्तमे!। कथं चिन्तापराऽसि त्वं ब्रूहि वर्णैः सुकोमलैः? ॥२५॥ देवाऽभव्यसुतः प्राप्तयौवनोऽपि कथं त्वया। उत्तमकुलनन्दिन्या साकं नो परिणाय्यते? ॥२६॥ अथोवाच नृपः सुष्ठु स्मारितोऽस्मि सुलोचने!। अनेककार्यनिघ्नस्य विस्मृतिर्मे गरीयसी ॥२७॥ ततः क्लिष्टाशयं नाम दैवज्ञं कर्मभूपतिः। आजूहवत् प्रतीहारप्रेषणात् सर्वकार्यवित् ॥२८॥ तस्मिन्नुपागते राजा बभाषे वदतां वरः। ज्ञानाद-

भव्यपुत्रस्य स्नुषां योग्यां निवेदय ॥२९॥ ज्ञानात् सम्यग् विचार्योच्चैः क्षणं स्थित्वा जगाद सः । अस्ति काल-प्रतिष्ठाख्यमव्यवहारपत्तनम् ॥३०॥ तत्रानादिवनस्पतिनामा राजति राजराट् । अनन्तकालचक्राख्या तस्य प्राणप्रिया प्रिया ॥३१॥ तीव्रमोहोदितिर्नाम तयोरेका तनूद्भवा । यस्या रूपमतिशायि न द्रष्टुमपि पार्यते ॥ ॥३२॥ अमुं भव्येतरं पुत्रं तया योजयसे यदि । स्वर्णं सुरभि जायेत रत्नं स्वर्णेन योज्यते ॥३३॥ श्रुत्वेदं नास्ति-को नाम दूतो भूमीभुजा स्वयम् । प्रेषितस्तस्य सामीप्ये स प्रणत्येत्यवोचत ॥३४॥ मन्मुखेन मम स्वामी स्वा-मिन् ! व्याहरते वचः । निजां मोहोदितिं पुत्रीं मत्पुत्राय प्रयच्छत ॥३५॥ युवयोर्यद्यपि स्नेहः कुलक्रमसमागतः । तथापि तं स्थिरीकर्तुं संबन्धः क्रियतेऽधुना ॥३६॥ वनस्पतिरथोवाच विस्मिताननपङ्कजः । लुलोठ स्वर्धुनीमध्ये नालस्योपहतस्य मे ॥३७॥ असंभाव्यमभाग्यानां मनोरथशतेऽपि यत् । तदेतन्मम संपन्नं पात्रजामातृलाभतः ॥३८॥ श्रीमत्कर्ममहीपालसमादेशः सुदुर्लभः । सुचिरं विधृतो मौलौ हरिचन्दनदामवत् ॥३९॥ ताम्बूलवस्त्र पात्राद्यैः पूजयित्वा समुच्चकैः । मुख्यं संख्यावतां मध्ये आत्मानं मन्यते स्म सः ॥४०॥ नास्तिकोऽथ समागत्य निःशेषं कर्मभूभुजः । तदुक्तं कथयामास संयोज्य करकुड्मलम् ॥४१॥ तद्वचःश्रवणादेव जातरोमाञ्चकञ्चुकः । आजूहवन्निमित्तज्ञं क्लिष्टं क्लिष्टाशयाभिधम् ॥४२॥ दैवज्ञ ! वद सल्लग्नं परमोच्चग्रहान्विनम् । यत्प्रभावेण मत्पुत्रो जायतेऽनन्तसन्ततिः ॥४३॥ दैवज्ञः पट्टके न्यस्य ग्रहचक्रं यथाविधि । देवामुष्मादिनाल्लग्नं पञ्चमेऽह्नि विमृश्यताम् ॥४४॥ ततः शुभतरं लग्नं वत्सरान्ते महीपते ! । विलम्बः पुण्यकार्याणां न क्षोणीश ! विधीयते

॥४५॥ मिथ्यादर्शननामानं मन्त्रिणं पृथिवीश्वरः। तत्क्षणं प्रेषयामास समीपे श्रीवनस्पतेः ॥४६॥ वनस्पति-महीभर्तुः पुरतः कर्ममन्त्रिराट्। नैकट्यं कथयामास लग्नस्योत्तमताजुषः ॥४७॥ वनस्पतिरथ प्रोचे प्रमाणमिदमस्तु भोः!। सत्वरं कारयिष्यामि विवाहोस्योचितं विधिम् ॥४८॥ यतः–देवानां मनसा साकं पार्थिवानां गिरा समम्। धनिनामर्थदानेन कार्यं स्यात् क्षणमात्रतः ॥४९॥ अथादिक्षद् नृपो भृत्यान् निगोदान् बादरानसौ। क्रियन्तामिन्दुविशदाः पक्वान्नस्य हि पर्वताः ॥५०॥ आज्यैः प्राज्यैः प्रपूर्यन्तां महावाप्यः पदे पदे। वररूपैः सुचित्राढ्यैर्मण्डपा अपि वेश्मनाम् ॥५१॥ भवितव्यताप्रभृतिः सर्वः सुवासिनीजनः। पर्पटादिकृते भूयात् कलोलूलुस्वरोत्तरम् ॥५२॥ लेख्यतां गोत्रिणां लेखा विवाहाऽहोनिवेदिनः। कुंकुमैः क्षुल्लकभवग्रहणाभिधलेखकैः ॥५३॥ अथ संप्रेषितो राज्ञा मन्त्री प्राप्य पुरं निजम्। विवाहप्रगुणः स्वामिन्! जज्ञेऽनन्तवनस्पतिः ॥५४॥ उन्मार्गदेशकाभिख्या वराकृष्टिविधायिनः। संसारपत्तनं प्रापुर्वनस्पतिनिदेशतः ॥५५॥ प्रवेशिता महोत्साहपूर्वकं कर्मभूभुजा। नृत्वाऽभिधानमावासमास्थिताः समदेक्षणाः ॥५६॥ मर्मोद्घट्टनया वध्वा कृतस्नानमहोत्सवाः। क्षारसूपकृता नीता दुर्वाक्रसवतीगृहे ॥५७॥ विन्यस्तमत्सरस्थाला अनार्याचरणादिजाः। द्राक् परिवेषयामासुः कुरङ्गाभकलोचनाः ॥५८॥ भोजनान्ते नृपस्यान्ते संस्थायोन्मार्गदेशिनः। अमुमामन्त्रयामासुः करग्रहणपर्वणि ॥५९॥ वस्त्राद्यैस्तान् स संपूज्य जन्ययात्राकृतोद्यमः। स्वावासान् दापयामास निधत्तस्तम्भ-

१ महोपाल इत्यपि।

वेश्मनि ॥६०॥ अभिगृहीतप्रभृतिभ्रातरः पञ्च दुर्जयाः। तत्राऽऽगच्छन् सश्रृङ्गारा भ्रातृव्यकरमङ्गले ॥६१॥
श्रावशारकनामानः कालसङ्गतिसोदराः। उपाजग्मुर्गृहीत्वोच्चैर्मातृशालाविधिक्षणम् ॥६२॥ रतिप्रियरतिप्रीतिगी-
गमानोऽमङ्गलः। वरो भव्येतरोऽचारीद् रजःकालीकृताम्बरः ॥६३॥ आपतन्तं वरं श्रुत्वा वनस्पतिमहीपतिः।
पुरं समभापयत् केतुलोलमालासमाकुलम् ॥६४॥ वनस्पतिसमादिष्टं रागाख्यं जन्यमन्दिरम्। हंसः सरोजव-
नवलक्ष्मेतरां वरः ॥६५॥ कुवासनामयं तत्र धूलीभक्तं वनस्पतिः। सोत्साहं प्रेषयामास कामेच्छाधवलोत्तरम्
॥६६॥ निकाम्यिताह्वये चारुवर्णके कर्मनन्दनः। विन्यस्तः स्वस्तिवचनरचनाभिः पुरन्ध्रिभिः ॥६७॥ नीरङ्गीपूर्वकं
श्वेतपीतप्रावृतविग्रहः। उन्मादाख्यं वरो नागमारुरोह यथाविधि ॥६८॥ द्रव्यक्षेत्रकालभावस्थूलसूक्ष्मविभे-
दिभिः। धवलैः पुद्गलपरावर्तैः संगीतविक्रमः ॥६९॥ द्वित्रीन्द्रियादिभिर्जीवैर्बन्दिवृन्दैरिवोच्चकैः। पुरःस्थैर्व-
र्णिताशेषगुणग्रामः पदे पदे ॥७०॥ कौतुकागारसामीप्यं प्राप्य भव्येतरो वरः। उत्ततार द्विपादस्मात् प्रबोधा-
दिव दुर्मतिः ॥७१॥ (त्रिभिर्विशेषकम्) अनन्तकालचक्राख्यस्वस्त्राकृष्टः स्ववाससा। संख्यानसंपुटस्फोटं चक्रे
पादप्रहारतः ॥७२॥ गर्भप्रवृत्तिनामाख्यां कुलदेवीं प्रणम्य सः। मोहोदयवधूतारामेलकं विदधे तदा ॥७३॥
अनादिभवरूपेण कृतज्ञेन द्विजन्मना। कारितः करसंयोगोऽनयोर्मन्त्रपुरःसरम् ॥७४॥ वनस्पतिमहीपालः कर-
मोचनपर्वणि। भवक्लेशाभिधां विश्वां ददावक्षयकारिणीम् ॥७५॥ वृत्ते विवाहमङ्गल्ये दशाऽहानि महो-
त्सवात्। स्थित्वा नरः समागच्छद् निजं संसारपत्तनम् ॥७६॥ भुञ्जानः पञ्चधा भोगान् तया साकं नरेन्द्रजः।

महाबल मुनेः

भवप्रपञ्च विषये उपदेशः।

अस्तूत नन्दनान् पञ्च विकारान् विदितान् भुवि ॥७७॥ आसन्नदूरसिद्धिकवेश्मान्येव दिवानिशम्। उपाद्रौषीत् सुतैः साकं पञ्चभिर्वामचेष्टितैः ॥७८॥ आसन्नदूरभव्याद्या मिलित्वा तैरुपद्रुताः। आगमन् कर्मभूमीशसमीपे प्राभृतोत्तराः ॥७९॥ प्रणम्य कर्मभूपालं तत्सर्वं ते व्यजिज्ञपन्। परैर्हि परिभूतानां सर्वेषां पार्थिवो गतिः ॥८०॥ यदूचे-दुर्बलानामनाथानां बालवृद्धतपस्विनाम्। अन्यायैः परिभूतानां सर्वेषां पार्थिवो गतिः ॥८१॥ तं निशम्याऽवदद् भूमान् रे रे नगरवासिनः!। मद्वल्लभसुतस्यायमन्यायः पूत्कृतः कथम्? ॥८२॥ यद्यन्ममाङ्गभूर्लोकान् गृह्णाति गृहमध्यतः। तत्तस्य शेषमन्यस्य प्रसाद इति यत्कृतः ॥८३॥ यद्यत्र स्थातुमीशा न ततो गच्छत मे पुरात्। नगरस्य न कोणेऽपि ममायं कूणयिष्यति ॥८४॥ ततः कलिः प्रतीहारः संज्ञितो नेत्रसंज्ञया। तानर्द्धचन्द्रयामासानाथानिव नृपाग्रतः ॥८५॥ ते खिन्नमानसा दीनवदना भ्रष्टबुद्धयः। विमृश्य सुचिरं चित्ते भव्यप्रासादमासदन् ॥८६॥ तानायातश्चिरं दृष्ट्वा मुहुः स्नेहलचेतसा। अभ्युत्थानमलञ्चक्रे सर्वस्याभ्यागतो गुरुः ॥ ॥८७॥ किञ्चिदुच्छ्वसितास्तेऽथ प्रदत्तद्रविणा इव। प्राणमन् कर्मभूपालकुमारं परया मुदा ॥८८॥ कर्मणा विहितं यच्च तेऽजल्पन्नपमाननम्। सुहृदां कथितं दुःखं लघूभवति निश्चितम् ॥८९॥ समीपवर्ती तन्मित्रं सदागम इति श्रुतः। द्वितीयं मानसमिव भव्यस्य नृपजन्मनः ॥९०॥ विदध्यौ तन्मुखं भव्यः सोऽप्यूचे देव! मद्वचः। शृणवमीषां यथा त्राणसामर्थ्यं तव जायते ॥९१॥ अमुष्मिन् भवपाथोधौ द्विघनसप्तकरज्जुके। ग्रन्थिभेदाभि-

1 ममेति पाठान्तरम्।

॥२५॥

धो द्वीपोऽप्राप्तोऽभव्येतरैर्नहि ॥९२॥ अपूर्वानिवृत्तिसंज्ञकरणारक्षकान्वितः। कोट्टः सास्वादनो नामाऽतिक्रम्यो यः षडावलिः ॥९३॥ सम्यग्दृष्टिरिति ख्यातं तस्मिन्नस्ति महापुरम्। सुबोधो यत्र भूपालस्तद्भार्या बुद्धिसुन्दरी ॥९४॥ त्रिपुञ्जीकरणो नाम तस्य बन्दी महामतिः। यः सदा वीतरागस्य पठेद् भोगावलीं किल ॥९५॥ ततः परमविरतिनामाऽस्ति नगरी शुभा। त्रयस्त्रिंशदब्धिमानाऽनुत्तरसुरभासुरा ॥९६॥ तस्या देशविरत्याख्यो महाग्रामो विराजते। यस्मिन्नुपासको भव्यसंज्ञः खेलति धार्मिकः ॥९७॥ ततः सर्वविरत्याख्यं नामाऽस्ति नगरं महत्। यस्मिंश्चारित्रभूपालः पराक्रममहानिधिः ॥९८॥ तस्य क्षमाभिधा पट्टदेवी कोमलगीः सुधीः। मुनीन्द्रैरपि यद्रूपं गीयते ज्ञानगीतिभिः ॥९९॥ अस्ति तस्य महामात्यः सम्यग्दर्शनसंज्ञकः। मिश्राख्यः प्रणिधिर्यस्य सर्वगः पवनो यथा ॥१००॥ समीपे तस्य चेद् भव्यमहाभाग्येन गम्यते। अवश्यं कर्तुमस्योच्चैरपमानं हि शक्यते ॥१०१॥ निःसहायैर्महाभाग! न किञ्चिदपि शक्यते। वायुना कृतसान्निध्यो दहेत् कक्षं हुताशनः ॥१०२॥ यतः–असहायः समर्थोऽपि तेजस्वी किं करिष्यति?। निर्वाते ज्वलितो वह्निः स्वयमेव प्रशाम्यति ॥१०३॥ श्रुत्वेदं निशितैः सर्वैः समित्रः कर्मनन्दनः। चचाल शकुनैश्चारु प्रेरितः सुकृतैरिव ॥१०४॥ प्रातस्तेषां गृहाण्येष शून्यान्यालोक्य सर्वतः। लोको विज्ञपयामास राजानं कोपनाऽऽशयम् ॥१०५॥ तन्निशम्य वचो राजा कोपवह्निप्रभञ्जनम्। आजूहवद् महामात्यं मिथ्यात्वं बहुसंमतम् ॥१०६॥ अथावादीद् महाभाग! सनीरजलदस्वरः। ममाग्रे मिश्रदूतेन जगदे जगदेकधीः ॥१०७॥ भव्यो भव्यसमूहेन सार्कं स्वामिन्! निशीथतः। उच्चल्य सर्व-

विरतौ नगरे गतवान् खलु ॥१०८॥ स च चारित्रभूपेन कृतसंमानपूर्वकम्। समीपे स्थापितः पुत्रवद् दृष्टश्च दिवानिशम् ॥१०९॥ चारित्रभूपतेः साधु धर्मपुत्रेण सङ्गतम्। नीलीरक्ताम्बरमिव जज्ञे तस्याऽविनश्वरम् ॥११०॥ सन्मार्गदेशनानाम्नी वारवेश्या सुलक्षणा। तस्या गेहे स्थितो भव्यो विरागी भवतः प्रति ॥१११॥ क्रमशः क्रमशस्तेन तत्पुरं कर्मभूपते!। उद्वासितं सुबोधेन स्तोकलोकं भविष्यति ॥११२॥ श्रुत्वेति कर्मभूपालः क्रोधेनौष्ठदलं दशन्। ऊचे चारित्रभूपालं हनिष्यामि शृगालवत् ॥११३॥ मया चारित्रनामापि श्रुतमद्य महत्तम!। मां मुक्त्वाऽन्यो महीपालो न क्वापि श्रूयते क्षितौ ॥११४॥ अथवा कल्पवृक्षेऽपि विद्यमानेऽर्थिनां प्रिये। स्नुहीमहावृक्ष इति किं मूढैर्नो निगद्यते? ॥११५॥ यस्तार्क्ष्यपक्षैः पक्षालीचिकीर्मङ्क्षु स्वसायके। दिग्दन्तिदन्तैः प्रेयस्याः सत्कङ्कणचिकीर्नरः ॥११६॥ सिंहस्य केशरैर्लाक्षारसदिग्धैरिवारुणैः। वेणीबन्धचिकीर्यश्च स मे पितृसपत्नति ॥११७॥ (युग्मम्) दुर्नयस्य फलं सद्यो दर्शयामि रणाङ्गणे। मद्विक्रमकथाः सभ्याः! वीक्षन्तां पौनरुक्त्यतः ॥११८॥ अथ कर्ममहीपालः प्रज्वलन् क्रोधवह्निना। कुवासनाभिधां बाढं जैत्रढक्कामवीवदत् ॥११९॥ तस्या नादं समाकर्ण्य शौर्यद्रुमघनाघनम्। कामाद्या मण्डलाधीशाः सर्वे संनहनं व्यधुः ॥१२०॥ आहारभयसंज्ञाश्च चतस्रो यानकाहलाः। चतुर्दिक्षु जयायेव ताडिताः कर्मभूभुजा ॥१२१॥ कदाग्रहमयास्तत्र निःस्वानाः सस्वनुस्तराम्। पञ्चेन्द्रियविकाराश्च पञ्च तूर्याण्यपि स्फुटम् ॥१२२॥ अथ कर्ममहीपालः कृतप्रस्थानमङ्गलः। आरुरोहाभिमानाख्यं नागं नगमिवोन्नतम् ॥१२३॥ अभव्यैर्मण्डलाधीशैश्चलत्कर्मगुणैरिव। दूरभव्यैस्तथा

वर्गपत्तिभिःपरिवारितः ॥१२४॥ प्रभञ्जन इवोद्दामो नस्खलत्पौरुषोत्तरः । ददौ योजनमानेन प्रयाणं कर्मभूपतिः ॥१२५॥ इत्थं प्रयाणकं कुर्वन् सर्वगः कर्मभूपतिः । ग्रन्थिभेदाभिधे द्वीपे कृतवासो व्यराजत ॥१२६॥ मिश्रनामा महादूतः प्रेरितः कर्मभूभुजा । सम्यक्त्वमन्त्रिणो गेहमभ्यगाच्चित्तवद् द्रुतम् ॥१२७॥ स्वामिन् ! कर्ममहीपालो मन्मुखेन तवाग्रतः । ईदृशं कथयामासाऽवधार्य तन्मयोदितम् ॥१२८॥ भव्यसार्थान्वितो भव्यकुमारो यत्त्वया धृतः । तत् प्रसुप्तो मृगाधीशो हतो हन्त ! चपेटया ॥१२९॥ एतावताऽपि नो नष्टं किमप्यस्ति महीपते ! । गत्वा क्षमय निःशेषं नतिग्राह्या हि साधवः ॥१३०॥ इति ब्रुवाणं तं दूतं श्रुत्वा चारित्रभूपतिः । सहास्यमवदत् पाथःपूर्णपाथोदनिःस्वनः ॥१३१॥ त्वन्नाथनगरीलोकैः सदागमविमोचितैः । मदीयं नगरं भद्र ! वसदस्ति निरन्तरम् ॥१३२॥ अमुमर्थं तव स्वामी जानन्नपि निजे हृदि । कथमद्योद्यतो जज्ञे विग्रहाय समं मया ? ॥१३३॥ अथवा विग्रहं मत्वा सर्वोऽपि परमण्डले । प्रवेशं कुरुते धीमान् कीर्तिह्रासोऽन्यथा भवेत् ॥१३४॥ न न्यूनं तव नाथेन तोलनीयं ममाधुना । इत्युक्त्वा व्यसृजद् दूतं ततश्चारित्रभूपतिः ॥१३५॥ अथ प्रभावनां जैत्रढक्कां चारित्रभूपतिः । तत्क्षणात् ताडयामास वैरिगर्वगिरेः पविः ॥१३६॥ शमसंवेगनिर्वेदप्रमुखास्तस्य भूपतेः । सर्वाभिसारप्रयता बभूवुर्मण्डलेश्वराः ॥१३७॥ ज्ञानमौनक्रियाशीलसंपदो यानकाहलाः । समताडयन्त भव्येन श्रवणप्रमदप्रदाः ॥१३८॥ अथ चारुमुहूर्त्तेऽह्नि कृतप्रस्थानमङ्गलः । आरुरोह व्रतक्ष्माभृत् संयमाभिधकुञ्जरम् ॥

१ वर्ग इति च पाठः ।

॥१३९॥ जैनधर्माभिधो बन्दी भावनातुरगीस्थितः। एवं वचोऽगदत् कालमाशीर्वादपुरस्सरम् ॥१४०॥ जय चा-
रित्रभूपाल! प्रलीनाशेषकल्मष!। जय भव्यजनारामवसन्तसमयायित! ॥१४१॥ जय त्रैलोक्यमाणिक्य!
जय साम्यमहानिधे!। जय दुर्जयदर्पोग्रकन्दर्पपवनाशन! ॥१४२॥ अहिंसाध्यानयोगश्च रागादीनां विनिर्जयः।
साधर्मिकानुरागश्च सारमेतत् तवाऽऽगमे ॥१४३॥ अर्हन् देवो गुरुः साधुस्तत्त्वं तीर्थकरोदितम्। इति यस्य
स्फुरत्यन्तः संसारोऽस्य करोति किम्? ॥१४४॥ इत्याद्यैर्वचनैर्धीरैः पुरयन् रोदसीतलम्। चारित्रभूपतेरग्रे
प्रासरद् बन्दिसुन्दरः ॥१४५॥ शुक्लध्याननरो दध्रे मूर्ध्नि च्छत्रं समुज्ज्वलम्। केवलज्ञाननामाऽस्य लोकालो-
कप्रकाशकम् ॥१४६॥ आरोहकः समत्वाख्यः कुम्भिकुम्भे व्यवस्थितः। अन्येऽपि बलिनो योधाः संतोषशम-
संज्ञकाः ॥१४७॥ प्रयाणकशतैर्मिश्रकोट्टदुर्गसमीपगः। बभूव व्रतभूपालो विहितावाससंहतिः ॥१४८॥ शमस्य
मार्दवस्याऽप्यार्जवसंतोषयोरपि। रणपट्टा अबध्यन्त श्रीमच्चारित्रभूभुजा ॥१४९॥ क्रोधाहङ्कारयोर्मायालोभयो-
रपि तत्क्षणम्। कर्मक्षोणीभुजा भालेऽबध्यन्त रणपट्टकाः ॥१५०॥ अथ सैन्यद्वयं तत्र ढुढौके रणरङ्गतः।
म्रियन्ते सुभटा यत्र साभिज्ञानपुरस्सरम् ॥१५१॥ रणतूर्यैर्वाद्यमानैर्बन्दिकोलाहलैस्तथा। वीराणां सिंहनादैश्च
शब्दाद्वैतमभूत्तदा ॥१५२॥ शरच्छन्नपतद्दण्डैरुच्छलद्भिर्मुहुर्मुहुः। तदा जज्ञे सितच्छत्रैः शतचन्द्रं नभस्तलम्॥
॥१५३॥ रणकृत्तशिरोभिश्च हुङ्काररवभीषणैः। परिव्याप्तं नभो भाति वाचालैरिव राहुभिः ॥१५४॥ नास्त्या-

१ ग्रहघस्मर इति च पाठः।

त्मा नास्ति देवोऽपि नास्ति काचन निर्वृतिः। नास्ति पुण्यं तथा पापं किन्तु भूतमयं जगत् ॥१५५॥ एकस्मिन् दृषदि न्यस्य पादद्वन्द्वमुपासकैः। अभ्यर्च्यते शिला त्वन्या शवमण्डनलीलया ॥१५६॥ किं तया विहितं पापं यस्या उपरि संस्थितम्। स्थाप्यन्ते चरणा अन्याः पूज्यास्तत्किं कृतं शुभम्? ॥१५७॥ यद् बुद्ध्यते न तत्त्वं तद् यत्तत्वं तन्न बुद्ध्यते। अतत्त्वलोलुपो लोको धिग्मूर्खैर्विप्रतार्यते ॥१५८॥ इत्थं वचनवीथीभिर्भल्लीभिरिव ताडिताः। द्रव्यश्राद्धा अभव्यैस्तैः क्षणादेव विनिर्जिताः ॥१५९॥ (चतुर्भिः कलापकम्) अत्र चारित्रभूपालं प्रणम्य परमार्हताः। अभव्यैस्तैः योद्धुं प्रवृत्ता रणरङ्गिणः ॥१६०॥ यदुच्यते भवद्भिश्च नास्तीति वचनं भृशम्। अस्तीत्यपेक्षया तच्च घटाकोटिमुपैति भोः! ॥१६१॥ चरणस्थापनं भक्तिपूजनं यच्छिलास्वलम्। तत्प्रतिष्ठाफलं नाऽऽभिः पुण्यापुण्यमुपार्जितम् ॥१६२॥ इत्थं वाक्यैः सर्वलोहमयैरस्त्रैरिवोच्चकैः। पलायाञ्चक्रिरे वेगादभव्यास्ताडितास्ततः ॥१६३॥ साकं संचारिभी राजपुत्रैः क्रमागतैरिव। सात्त्विकैरनुभावैश्च शान्तैः प्रहरणैरिव ॥१६४॥ लीलाविलासविच्छित्तिबिब्बोकादिमविभ्रमैः। इत्याद्यैः सहजैर्युक्ता रागवार्द्धिहिमांशुभिः ॥१६५॥ मण्डलाधिपकन्दर्पनिदेशाद् विषया भटाः। स्थायिभिर्मूर्ततेजोभिरिव योद्धुं ढुढौकिरे ॥१६६॥ (त्रिभिर्विशेषकम्) तेषां दर्शनतः श्रीमद्व्रतराट्पक्षवर्तिनः। द्रव्यतो यतयो नेशुः किंकर्तव्यविमोहिताः ॥१६७॥ स्वबलं भग्नमुद्वीक्ष्य बलात्कर्ममहीभुजः। अशिक्षतेति निर्ग्रन्थान् श्रीमच्चारित्रभूपतिः ॥१६८॥ यूयं धन्या महासत्त्वा आजन्मब्रह्मचारिणः। यथाख्यातव्रतास्तीर्णघोरसंसारसागराः ॥१६९॥ युष्मदीयं व्रतं भद्राः! पालितं सफलं तदा। यदा-

ऽमून् विषयान् घोरान् जेतारो ब्रह्मविक्रमैः ॥१७०॥ अन्यथा विषयैरेभिर्ब्रह्मचर्यमहानिधिः । अवश्यं गृह्यते सर्वो भवतां जीवतामपि ॥१७१॥ अमुष्मिन् दुर्ग्रहे दुर्गे निर्जिते विषयाभिधे । भवाहशैर्निजं गोत्रमद्यैवाऽलं विभूष्यते ॥१७२॥ एषामपि पतिः कामः प्रकामबलदुर्धरः । ब्रह्माद्यास्त्रिदशा येन लीलयैव वशीकृताः ॥१७३॥ एतज्जयो विधातव्यः शुचिब्रह्मनिषेवणैः । वसतिस्त्रैणवार्तादिनवगुप्तिविशेषिभिः ॥१७४॥ इत्युपबृंह्य भूपालो विजितेन्द्रियसंज्ञकम् । ताम्बूलं प्रददौ तेषां स्वहस्तेन प्रसादवत् ॥१७५॥ अथ चारित्रभूपेन समादिष्टाः समन्ततः । सर्वाङ्गमलसन्नाहा ब्रह्मगुप्त्यस्त्रभासुराः ॥१७६॥ निरीहतातुरङ्गस्था निशातशमसेल्लकाः । योद्धुं ताभिः समं विष्वग् ढौकन्ते स्म प्रहर्षिताः ॥१७७॥ (युग्मम्) तेषां दर्शनमात्रेण प्रणेशुर्विषया भटाः । उदये तेजसां भर्तुः किमु खेलन्ति कौशिकाः ? ॥१७८॥ शमः कोपमथो मानं मृदुता रणपट्टभृत् । मायामार्जववीरेशो लोभं तोषस्ततोऽजयत् ॥१७९॥ अथ कर्ममहीपालः साकं चारित्रभूभुजा । योद्धुं प्रववृतेऽत्यन्तं बन्धसत्ताऽऽदिवर्मभृत् ॥१८०॥ मतिश्रुताऽवधिमनःकेवलावरणैः समम् । ज्ञानावरणकर्माऽथाऽचलत् कर्मद्विपानुगम् ॥१८१॥ चक्षुरचक्षुरवधिकेवलदर्शनावृतिः । आद्या निद्रा निद्रानिद्रा प्रचला च तृतीयका ॥१८२॥ प्रचलाप्रचला स्त्यानर्धिरेवं नवभिस्ततः । दर्शनावरणं कर्म पार्ष्णिभागेऽभवत्तराम् ॥१८३॥ सातासातभिदाभ्यां तु वेदनीयं तदग्रतः । तिर्यग्नारकनृस्वर्गिभेदादायुश्चतुर्विधम् ॥१८४॥ गतिजातितनूपाङ्गबन्धनादिविशेषतः । त्र्युत्तरशतेन नाम संनह्य प्रगुणं स्थितम् ॥१८५॥ उच्चैर्नीचैर्द्विधा भिन्नं गोत्रं तस्य पुरस्सरम् । अन्तरायो दानलाभवीर्यभो-

गोपभोगयुक् ॥१८६॥ कषायैर्नोकषायैश्च योधैरिव महाबलैः । रणकामी भवत्स्वामी रणक्षेत्रममण्डयत् ॥१८७॥
ततो व्रतमहीपालः सत्क्रियाकवचोत्तरः । अवर्षद् धर्मचापेन देशनानिर्मितैः स्वयैः ॥१८८॥ पात्रस्यानुपघाते-
नाऽनिह्नवेन गुरोरपि । जिगाय ज्ञानावरणदर्शनावरणे नृपः ॥१८९॥ जिनेन्द्रसिद्धचैत्यौघसंघस्य द्वेषवर्जनैः ।
अनन्तदुःखसंभारं सोऽजयद् दृष्टिमोहनम् ॥१९०॥ तीव्रक्रोधपरीहारैर्भवभ्रमणवारणैः । चारित्रमोहं चारित्रभू-
पालो जितवांस्तदा ॥१९१॥ महारम्भपरित्यागैस्तीव्ररागविवर्जनैः । व्रतेशो नरकायुष्कं समूलमुदपाटयत्
॥१९२॥ सन्मार्गदेशकत्वेन तिर्यगायुस्ततः परम् । विजयेन कषायाणां मनुष्यायुरथाऽजयत् ॥१९३॥ तपोभिर्नि
र्मलैः कामं निर्जराभिः पदे पदे । देवायुष्कं लीलयैव जितवान् संयमाधिपः ॥१९४॥ गारवाणां परित्यागाद्
नीचैर्गोत्रमधिक्षिपत् । उच्चैर्गोत्रं तु चारित्रव्रतायुःपरिपूरणैः ॥१९५॥ अन्तरायं पराजिग्ये दानलाभाऽनिवारणैः ।
इत्थं कर्ममहीपालो मूलादुन्मूलितस्तदा ॥१९६॥ जितकाशी ततः श्रीमच्चारित्रक्षितिनायकः । निर्वाणनगरीं प्राप
भासुरां शाश्वतैः सुखैः ॥१९७॥ तदाऽऽदेशेन भव्यानां प्रतिबोधपरायणः । बलभद्रमहीपाल ! बभ्रमीमि यथा-
विधि ॥१९८॥ तत्त्वार्थरसिकामेनां देशनां कर्मनाशिनीम् । श्रुत्वा संसारभीतः सन् उवाच बलभद्रराट् ॥१९९॥
तावदर्कभवस्तापो यावच्छत्रं न मन्यते । तावद् भवस्य भीर्यावद् न श्रुता धर्मदेशना ॥२००॥ प्रभो ! देशवि-
रत्याख्ये यथा पुरि वसाम्यहम् । तथा कुरु गुरूपास्तेः सर्वमल्पमिदं मम ॥२०१॥ क्रमात्तत्रोषितेनेशश्चारित्रो
द्रक्ष्यते मया । तस्मादभीष्टसिद्धिर्मे भवित्रैव महामते ! ॥२०२॥ ततो देशविरत्याख्यगुणान् देहि महामुने ! ।

महाबल मुनेः

॥२९॥

ततोऽप्युवाच निर्ग्रन्थः क्षमादिपुरुषोपमः ॥२०३॥ सम्यक्त्वपूर्वकं पञ्चाऽणुव्रतानि गुणास्त्रयः। शिक्षाव्रतानि
चत्वारि व्रतान्येतानि गेहिनाम् ॥२०४॥ श्रुत्वेदं स सम्यक्त्वेन पूर्वकं गृहमेधिनाम्। व्रतानि द्वादशाऽगृह्णाद् महा-
बलनिदेशतः ॥२०५॥ तद्वदन्येऽपि भावेन जगृहुर्द्वादशव्रतीम्। सम्यक्श्रद्धानसंशुद्धा यथा राजा तथा प्रजा ॥
॥२०६॥ प्रतिज्ञेयमभूत् तेषां सप्तानामपि धीमताम्। अन्यैरपि हि तत्कार्यं यद्येकः कुरुते तपः ॥२०७॥ ते
सर्वेऽथ चतुर्थादि कर्मग्रन्थविभेदकृत्। चतुर्थपुरुषार्थस्य कारणं तेपिरे तपः ॥२०८॥ अद्य दुष्यति मे मूर्धा दुष्य-
त्यद्य ममोदरम्। वर्ततेऽद्यारुचिः प्राज्यरसवीर्यविपाकतः ॥२०९॥ अद्याहारस्य नामापि सर्वथा न सुखायते।
अथोद्गारैर्मुखं वाऽपि कटुकैः कटुकैरिव ॥२१०॥ व्यपदिश्येति राजर्षिः स्वस्वाऽधिकफलेच्छया। पारणाहेऽपि
नाऽभुङ्क्त मायया तान् ववञ्च सः ॥२११॥ भूयसा तपसा शश्वद् मायामिश्रेण सर्वतः। स्त्रीवेदकर्म सोऽब-
ध्नात् महाबलमहामुनिः ॥२१२॥ अर्हद्भक्त्यादिभिः स्थानैर्विंशत्या नृपसंयमी। तीर्थकृन्नामकर्मोच्चैर्धीमान-
र्जितवानिति ॥२१३॥अर्हतां प्रतिमाऽऽर्चाभिरर्हतां स्तवनादिभिः। एकमर्जितवान् स्थानमवर्णादिनिवारणैः ॥
॥२१४॥ सिद्धिस्थानेषु सिद्धानामुत्सवैः प्रतिजागरैः। एकत्रिंशत्सिद्धगुणकीर्तनैश्च द्वितीयकम् ॥२१५॥ प्रवचनो-
न्नतेः सम्यग् ग्लानबालादिसाधुषु। अनुग्रहमनोज्ञायाः स्थानमेतत् तृतीयकम् ॥२१६॥ गुरूणामञ्जलेर्बन्धाद्व-
स्त्राहारादिदानतः। असमाधिनिषेधेन स्थानमेतत् तुरीयकम् ॥२१७॥ स्थविरा द्विविधा प्रोक्ता वयसा सुगुणै-
रपि। तेषां भक्तिविधानेन पञ्चमं स्थानकं विदुः ॥२१८॥ बहुश्रुतानां ग्रन्थाऽर्थवेदिनां तत्त्वशालिनाम्। प्रासु-

भवप्रपञ्च-
विषये
उपदेशः।

॥२९॥

काऽन्नादिदानेन षष्ठं स्थानमुदीरितम् ॥२१९॥ तपस्विनां सदोत्कृष्टतपःकर्मस्थिरात्मनाम् । विश्रामणादिवात्सल्यात् सप्तमं स्थानमिष्यते ॥२२०॥ ज्ञानोपयोगसातत्यं द्वादशाङ्गाऽऽगमस्य च । सूत्रार्थोभयभेदेन स्थानं ननु तदष्टमम् ॥२२१॥ शङ्काविहीनं स्थैर्यादिसहितं दर्शनं स्मृतम् । शमादिलक्षणं यत्तु स्थानकं नवमं मतम् ॥२२२॥ विनयो यश्चतुर्भेदो ज्ञानाद् दर्शनतोऽपि च । चारित्रादुपचाराच्च स्थानं तद् दशमं मतम् ॥२२३॥ आवश्यकं भवेत् स्थानमेकादशमिदं पुनः । इच्छादिदशधा या सा सामाचारी जिनोदिता ॥२२४॥ शीलव्रतं विशुद्धं यद् नवगुप्तिनियन्त्रितम् । तत्पाल्यं निरतीचारं स्थानं तद् द्वादशं भवेत् ॥२२५॥ त्रयोदशमिदं स्थानं क्षणे क्षणे लवे लवे । शुभध्यानस्य करणं प्रमादपरिवर्जनात् ॥२२६॥ तपो विधीयते शक्त्या बाह्याभ्यन्तरभेदतः । असमाधिपरित्यागात् स्थानमुक्तं चतुर्दशम् ॥२२७॥ त्यागोऽतिथिसंविभागः शुद्धान्नोदकदानतः । तपस्विनां स्वयं शक्त्या स्थानं पञ्चदशं तु तत् ॥२२८॥ वैयावृत्त्यं तु गच्छस्य बालादिदशभेदतः । भक्तविश्रामणाद्यैः स्यात् स्थानं षोडशकं किल ॥२२९॥ समाधिः सर्वलोकस्य पीडादिकनिवारणात् । मनःसमाधिजननं स्थानं सप्तदशं भवेत् ॥२३०॥ अपूर्वज्ञानग्रहणात् सूत्रार्थोभयभेदतः । अष्टादशमिदं स्थानं सर्वज्ञैः परिभाषितम् ॥२३१॥ श्रुतभक्तिः पुस्तकानां लेखनादिषु कर्मसु । व्याख्याव्याख्यापनैरेकोनविंशं स्थानकं भवेत् ॥२३२॥ प्रभावना प्रवचने विद्यावादनिमित्ततः । शासनस्योन्नतेर्या स्यात् स्थानं विंशतिसंज्ञकम् ॥२३३॥ एकैकं तीर्थकृन्नामकर्म-

1 'भेदिनः' इत्यपि ।

बन्धस्य कारणम् । सर्वैराराधितैरेभिस्तद् बबन्ध स संयमी ॥२३४॥ पूर्वलक्षचतुरशीत्यायुष्को नृपसंयमी । पर्यन्तमात्मनो ज्ञात्वा व्यधादाराधनामिति ॥२३५॥ अकालविनयाद्यैर्यो ज्ञानाचारेऽष्टरूपिणि । अतीचारः कृतस्तत्र स्याद् मिथ्यादुष्कृतं मम ॥२३६॥ अष्टधा दर्शनाऽऽचारे भेदैर्निःशङ्कितादिभिः । योऽतीचारः कृतस्तत्र भूयाद् मे दुष्कृतं खलु ॥२३७॥ समितिभिः पञ्चभिश्च गुप्तिभिस्तिसृभिर्वृतम् । पालितं यद् न चारित्रं तत्र मे दुष्कृतं तथा ॥२३८॥ तपसि द्वादशभेदे बाह्याभ्यन्तरभेदतः । योऽतीचारः कृतस्तत्र मिथ्या मे दुष्कृतं भवेत् ॥२३९॥ निगूहितं बलं यच्च धर्मानुष्ठानकर्मसु । तमहं भावतो वीर्याचारं निन्दामि सर्वतः ॥२४०॥ त्रसानां स्थावराणां च या हिंसा प्राणिनां कृता । क्रोधादिभिः कषायैश्च यदलीकं मयोदितम् ॥२४१॥ यत् क्वापि भूरि वाऽल्पं च परद्रविणमाहृतम् । तैरश्चं दिव्यमानुष्ये यन्मैथुनमकारि च ॥२४२॥ लोभोद्रेकाद् मयाऽकारि बहुभेदपरिग्रहः । प्रत्यक्षं सर्वसिद्धानां सर्वं निन्दामि तत् त्रिधा ॥२४३॥ (युग्मम्) प्राणिघातो मृषावादोऽदत्तादानं च मैथुनम् । परिग्रहस्तथा कोपो मानो माया च लोभकः ॥२४४॥ रागो द्वेषो रत्यरत्यभ्याख्यानं कलहस्तथा । पैशुन्यं परिवादश्च माया सूनृतमेव च ॥२४५॥ मिथ्यादर्शनशल्यं च भवसन्ततिकारणम् । अमून्यष्टादशाऽवद्यस्थानानि व्युत्सृजाम्यहम् ॥२४६॥ एकेन्द्रियादिका जीवा ये केचन भवाम्बुधौ । भ्रमता पीडिता स्त्रेधं तान् क्षमयामि शुद्धहृत् ॥२४७॥ यच्चक्रे पापशस्त्रादि तद् निन्दामि समाहितः । शीलं यत् पालितं शुद्धं तदभिष्टौमि तत्त्वतः ॥२४८॥ ग्लानानां यत्समाचीर्णं वैयावृत्त्यादिकं मया । षड्विधावश्यकं शुद्धं यच्चक्रे तत

स्तवीम्यहम् ॥२४९॥ शरणं मम तीर्थेशाः सिद्धाश्च शरणं मम । साधवः शरणं सर्वे धर्मः शरणमार्हतः ॥२५०॥ उपधिं देहमाहारमुच्छ्वासेनान्तिमेन च । त्रिविधं व्युत्सृजाम्युच्चैर्निर्ममत्वविभूषितः ॥२५१॥ ये जानन्ति जिनाः सम्यगपराधान् मया कृतान् । तान् भूरिभावतः सर्वान् गर्हेऽहं सिद्धसाक्षिकम् ॥२५२॥ एष जीवः कियत् पापं छद्मस्थः स्मरति स्वयम् । यदहं न स्मराम्यत्र मिथ्या दुष्कृतमस्तु तत् ॥२५३॥ वर्तमानजिनेन्द्राणां सिद्धानां च पुरस्सरम् । प्राक् कृतं दुष्कृतं सर्वं निन्दामि व्युत्सृजामि च ॥२५४॥ शुभध्यानपरो मृत्वा नमस्कारपरायणः । भासुरे वैजयन्त्याख्ये विमाने जातवान् सुरः ॥२५५॥ अन्येऽपि मुनयः कृत्वाऽऽराधनां पावनाशयाः । तस्मिन्नेव विमानेऽगुः पूर्वं सङ्केतिता इव ॥२५६॥ षडपि मुनय एते भावनापावनान्तः-करणकमलभाजो ज्ञातसिद्धान्ततत्त्वाः । सुगुरुचरणसेवालब्धकीर्तिप्रचाराः सुरसदनमगच्छन् वैजयन्ताभिधानम् ॥२५७॥

इत्याचार्यश्रीविनयचन्द्रसूरिविरचिते श्रीमल्लिस्वामिचरिते महाकाव्ये विनयाङ्केऽन्तरङ्गदेशनागर्भितः प्रथम-द्वितीयभवव्यावर्णनो नाम तृतीयः सर्गः ॥

श्रीमल्लिनाथचरितान्तर्गतदानादि-
विषयाः कथाः समाप्ताः।